

IRUN ONDARRABIA

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 419588 - PREZIOA: 10 PEZETA

Ikastola molde berri bat

Urte bete inguru izango da gure lankideak, Mikel Ugaldek, Irun-Ondarrabiako ikastolara lanera alde egin zigula. Geroztiki lan bat edo beste bidali digun arren, han dabilkigu buru-belarri ikastol lanetan. Eta urte beteko esperientzia honen ondoren harengana jo dugu bertako ikastolaz mintza gaitezen.

—Beldur piska batekin etorri nintzen honuntza —dio Mikel Ugaldek. Izan ere lehenago ez dut esperientzia gehiegirik izan, eta gaurregun ikastola indartuz ari zaigun eran eta neurri, seriotasunez eta sakonkiro jokatu behar bait da.

—Zer da, Mikel, Irun Ondarrabiako ikastolaz esan diezaguzkeena?

—Gai asko eta asko aipa genitzake, baina gauza bat bakarra esango dizut: Une honetan Irun-Ondarrabiako ikastolak aukera haundi bat egin behar du; bere bizitzan ezagutu duen momenturik interesgarrienean aurkitzen da, noski. Badira bizitzan, nor bere bizitzan ere bai, erabateko aukera egin beharra izaten dena. Herri mailan ere zenbait momentutan egin erazi izan dizkiguten aukerak direla merio, orain egoera honetan aurkitzen gara. Horregatik garrantzi haundia ematen diot une honi.

—Zer eta nolakoa da, beraz, aukera hau?

—Luzaz mintza gintezke honetaz. Esatera zaharrek erakusten dutenez, ez dago beharra bezalako maisu eta erakuslerik. Halatsu gertatu izan da historian, eta hor dugu Ingalaterraren

pausoa adibide garbi bezala. Uharte izanik, zenbait ondasunen premian aurkiturik, beste bide batzuk urratzeari gogor lotu zitzaion. Petroleoa bukatzen denerako, energia iturri berriak nola sortuko, su eta gar dabilta zientzia gizonak.

—Bai, baina, gatozen ikastolara...

—Irun-Ondarrabi bailara honek badu bere berezitasuna, badu bere nortasuna. Euskal Herriko beste zenbait bailarakin konparatuz, hotzagoa bezala ikusten dut Irun-Ondarrabi. Barka biezadate Irun-Ondarrabitarrak, baina hori iruditzen zait. Eta bada horretarako arrazoirik. Historiak, eta berriro historia, eta tradizioak ezak asko erakutsiko ligukete.

Baina, halaz ere, ez da zenbait pentsatzen duen bezain txiroa. Bada euskal giroa, bada zaletasunik. Larehun haur Heziera Orokorrean dardelarik, ia beste horrenbeste daude eskolaurreko mailatan. Eta igaz zortzigarrena egin zutenek, BUP delakoa, ikastola giroan egin ahal izango dute. Honek lana egin dela erakusten du, zer eginga are larriagoa den arren.

—Zeintzuk dira, bada, zuen beharrik premiatsuenak?

—Galdera honek diruaren beharra zuzenean dakar. Denok berdintsu bait gabilta. Ni neu, beste premia batek kezkatutik nauka; lehen-bai lehen pauso sendo bat eman beharra.

Lehenago, eta ia oraindano, ikastolak jakintza mailan eman zezakeen erantzunaz kezkatutik geunden. Ea beste ikastetxetako mailarik iritsiko ote zukeen kezkatutik zebilen jendea. Orain, pauso hori eman dela ikusi eta gero, beste aukera hau egin behar dugu: ikastolak batez ere haurrak, hezi egin behar bait ditu. Hau askotan eta era askotara esan da. Baina haurra hezitzeak, banan banan hiru et haur bakoitzarekin batera gu geu ere hezitzeak, lanak emango dizkigu.

—Irakasleen heziketa aipatu duzu une honetan...

—Bai, irakasleak haurra hezitzen baldin badu ere, ikasleak irakaslea hezitzen du, gurasoak hezitzen dituen bezalaxe. Denok, bizitza osoan heziz goaz. Maitasunak mugarik aurkitzen ez duen bezalaxe, heziketa egintzak ere ez du mugarik aurkitzen. Denok, ikasleok, gurasoak, irakasleok, gizarteak, denok badugu zer eginga heziketa arlo honetan. Haurra bezain premiatsu aurkitzen gara gu, eta, okerrean, horretaz ez gara konturatzen, are gutxiago arduratzen.

—Dakigunez, beste ikastolatan, gurasoek parte ugari hartzen dute. Zuenan ez ote da beste horrenbeste gertatzen?

—Ez dut esku artean gai honetaz behar hainbat berririk, baina, bildur naiz, zenbait ikastolatan gurasoak fiskalizadore batzu ez ote diren bihurtu, hots, gurasoen elkarteak konituak hartzeko baino ez ote den izaten.

Guk ez dugu horrelako problema-rik, bihotz zabalak dira inguru haue-ko gurasoak, eta basamortuan sortzen den lorearen ur beharraz konturaturik, ur freskoz laguntzeko prest dituzue. Baina, horrekin ez gaude konforme. EZ DUGU HAURRA HEZIKO GURASOA ERE

ERA BEREAN HEZIBIDEAN JARRIAZ IZAN EZIK.

—Zer da, orduan, gurasoek egin behar dutena?

—Hori gurasoek beroiek erabakiko dute. Badute nortasunik eta gaitasunik egin behar denaz jabetzeko. Hemen GUASOEN IKASTOLA, hots, gurasoentzako ikastola martxan jartzera goaz. Ikastola honetan gurasoa hezibidean jartzen ahaleginduko gera.

—Gurasoek ere, ikastolara ikastetxetara etorri behar ahal dute?

—Hori beroiek erabakiko dute. Baina nahi duenarentzat klaseak prestatuko dira, bai pedagogia saillean, bai euskararen inguruan, bai zenbait gizarte arazo oinarritzat harturik, eta abar... horren bidez, gurasoek beren realizazioa —azken finean hori bait da heziketa—, lor dezaten. Usteldutako zuhaitzak ezin dezake fruitu mardulik eman. Eta nik ez dakit, denok, zenbaiteraino ote gauden ustelkeriaz kutsatuak. Printzipioak onartzen ditugu, baina printzipio horiek martxan jartzera-koan izaten dira gorabeherak.

Mikelek etengabe jarraitzen du gai honetaz. Askotak pentsatu eta oldoztu duten gaia da. Gurasoekiko harremanetan honen beharra argi eta garbi ikusi dute, eta oso pauso garrantzitsua emango dute Irun-Ondarrabiako gurasoen ikastola martxan jartzearekin batera.

—Ikastolak aldaketa asko emango ditu, eta ikastolak, gainera, gero eta gehiago aldatu behar du. Eta gurasoak oinarri-oinarrian jarri jo behar du aurrera. Heziketaren helburuari eta honek eskatzen dituen ekin-tzei erantzunaz, ez gara aldaketaren bildur izango.

—Ekintzak aipatu dituzu Mikel. Ekintza berezirik antolatzen ahal du-zue zenok.

—Ekintzarik gabeko ikastola mo-tza da. Ikastolak gero eta gehiago sartu behar du herri barruan. Aur-ten, esate baterako, Ondarrabiako haur egunean emandako pausoa ha-undia izan da. Besteak beste, eta ira-

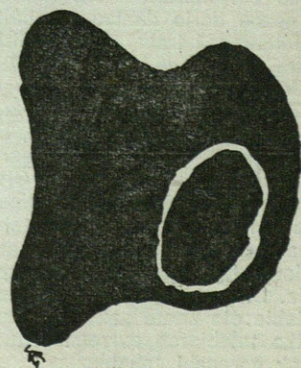
kasleen lana alde batera utzi gabe, bereziki Pilik eta Arantzak, dantza erakusleak, daramaten lana aipatuko nuke. Herri giro honetan folklorea beharrezkoa dugu, eta jo eta ke go-gor ekin diote dantza erakusteari. Hauen bezalakoen laguntza ezinbes-tekoa du ikastolak bere egitekoa be-te dezan.

—Bueno Mikel, denbora ere au-rterra doakigu eta. Zein dira ikasto-lak, ikastola denez, dituen proble-mak.

—Irun-Ondarrabiakoak baditu be-reziak, ikastetxe herri baten premian aurkitzen bait gara. Honetaz, agian, hitzegiteko ordua iritsiko zaigu. Oro har, ikastolaren problema zera da, horrekin bakarrik geure arazoa kon-ponduko dugula uste usteleanean eror-tzea. Indar baliagarri bat dugu, bai-na ez bakarra. Bestalde, bildur naiz andereño eta irakasleok neskame eta morroi antzera ez ote gaituzten har-tzen. Irakasle onak behar ditugu, gi-zalegeak eskatzen duenez sarituak, eta beren ekintzetan errespetatuak. Gurasoak eskolatuz eta irakasleak el-kartzuz, pauso haundi bat eman ge-nezake.

Gurasoen ikastola, irakasleen el-kartasuna, berebilaren ardatza gisa jarri dizkigu Mikelek gaurko elka-rrizketa honetan. Erdoiak kentzeko koipe puska bat ere ez ahal zaie faltako.

ERRIALDE

NON ZER

On Kosme eta jaioterria

Arostegik . . . 3 gn.

Europarrak Finlandian

Anatsan . . . 3 gn.

Eremu latz beroak

Tabira . . . 5 gn.

Heziketa eta

haurraren morala

Aierbe . . . 8 gn.

On Kosme eta Jaietako Meza

Arostegi . . . 9 gn.

Abuztuaren 15ean GOIZALDI Donostian

Abuztuaren 31 an berso'ariak Donostian

Gipuzkoako «brokel makilena»

BERTSOLARI GAZTEAK

Bertsolari gazteen edo bigarren mailako bertsolarien txapelketa ospatzen da Mallabian abuztuaren 16an. Bertsolaritzak indartu behar du Bizkaian ere. Mallabiak bultzada eman nahi lioke Bizkaiko bertsolaritzari. Bizkaiko bertsolari gazteok ekin lanari. Goiz eta arratsalde jokatu da txapelketa hau.

V. ZEPAI SARIA

Bertsolari gazteen txapelketak eratzen, Idiazabal dugu maixu. Urtean zehar bertsolari gazteen ihardun asko egin ohi da Goierriko soziedadetan. Idiazabalgo Zepai Saria dugu, ordea, ezagunena. Urtero urtero ospatu ohi da. Aurtengoa da boskarrena. Irailaren 21ean eta 28an ospatuko da. Orain arte egun berean erabaki ohi zen, goiz eta arratsalde jokatu. Aurtun bi egun ipini dituzte. Euskal Herriko bertsolaro gazteak parte hartzea nahiko lukete idiazabalderrek. Ipar aldekoek eta Bizkaikoek gutxi hartu dute orain arte. Bertsolari gazteok baduzue, beraz, plazagizon egiteko aukera. Ez atzera egin. Datorren hilaren 21ean eta 2an han izango gaituzue gu ere, ezeren okerrik ez dela.

XENPELAR SARIA

Hau ere urteroko saria dugu. Datorren hilaren 6an, irailaren 6an alegia, erabakiko da sari hau. Ohi denez jaialdiaren barruan emango da saria. Lehengo urteko saritik hona argitaratu diren bertsoak aurkeztu daitezke sari honetara. Edozein aldizkaritan edo egunkaritan idatzi diren bertsoek balio dute. Abuztu honen erdia baino lehen argitara ematen direnek, hain zuzen ere.

BILINTXEN OMENEZ

Indalezio Bizkarrondo «Bilintx» Donostian jaio zen 1831garren urtean. Hil zela ehun urte betetzen dira laster. Fueroak galdu genituen egun berean hil zen uztailearen 22an. Abuztuaren 31an hasten dira Donostiako euskal jaiak. Bilintxen omeneko bertso salo batekin emango zaie hasera. Hemendik aurrera urtero izango da Bilintxen omenezko bertso saioa. Bilintxekin gogoratzeke garaia bazuten donostiarrek. Bilintx ez da bazterrerat botatzeko moduko. Aurrera bada.

GOIZALDI, TRINIDADE PLAZAN

Datorren abuztuaren hamabostean, Andra Mariaren jaiegunean, Trinidad plaza zaharrean, arratsaldeko zortzietan eta gauko hamaika eta erdietan. Euskal Herriko dantzak dantzatu dituzte GOIZALDI dantza taldeak. Gipuzkoako «plaza dantzak» bezala ezagutzen direnak dantzatu dituzte. Hamabi dantza dira. Goizaldikoei, Pujana maisuak irakatsi zizkien. Orain dela hogeita zazpi urte. Dantza hoietakoko bost kantuz lagunduko dira. Dantza ezagunak dira Donostian, 1927. urteaz geroztik dantzatzeko baitira gure hirian. Dantza hoierekin batera, Gipuzkoako Gizon-dantza jatorra ere egingo da. Dantza hau ere Pujanak irakatsia da. San Joan egunean, Euskal festetan eta bestetan emanik izan dira Donostian; zenbait aldiz, agintariekin berekin dantzatu dituzte. Zuberoako dantzak ere egingo dira. Dantzaok, 1972. urtean, Arrangoitzeko Piarres Beteluk irakatsi zizkion; jaun honi berriz, Pikoxet xuberotar dantzari ederrak. Barkoxekoa zen jaun hau. Oriako Sorgin-Dantza ere egingo da. Garai bateko lhauteetako usai fina eta gozoa dario dantza txanbelin honi. Oriako bertako Goyaran, Orotegi eta Idigorasek irakatsi Goizaldiri dantza hau. Euskal Herriko beste zenbait dantza ere egingo da. Azken 27 urteotan, euskal Herriko 17 dantzari gogoz eta karrez eutsi die Goizaldik. Lehena orainari lotzen saiatu da. Hortan harro ager daiteke. Bide batez, gure dantzak, gero eta hobeto ezagutu daitezkeen eginahalak egin dituzte, bai maisu berriak sortzen ere. Borroka eta gudu latzen ondoren, hiru sari nazional eskutara dituzte Goizaldik: Llangollen (Pays de Gales), Gisors (Normandie) Frantzia, eta Caceresen (Espania). Sariok guztiak, Gipuzkoako dantzekin lotu dituzte. Lehena esan bezala, Pujana maisuak irakatsi zizkion dantzaok Goizaldiri. Dantza hoierekin artean «Ezpata-dantza» «Brokel-dantza» eta beste ditugu. Europako 19 folklorea. Jaialditan hartu du parte Goizaldik: Alemania, Austria, Txekoslovakia, Dinamarka, Frantzia, Grezia, Holanda, Ingalaterra, Italia, Suedia, Yugoslavia eta beste askotan. Neurri handitako lau firme egin dituzte, eta nahiko telebistaren aurrean aritu dana, dantzan dantzari, gure dantzak eta aireak noranahi zabalduz.

MUTIOZABAL

Pelota eta ni

— I —

Ez naiz bertsolaria, ez dakit bertsotan. Baina badakit ondo jokatzeko pelotan. Beraz, nabil bertsoak jartzeko asmotan, pelotan egin bait dut bizitzan askotan.

— II —

Eskolara joatean beti arkupean ibili ohi nintzen izerdi patsetan. Gastu ederrik egin nun alpargatetan, eta amaika tanto lapurtu tranpetan.

— III —

Gogoan dudalarik zu zara aurrena, jolas guztietan nik ikasi nuen. Geroztik didazu gaitetu barrena. Zu utziko zaitut nik jokotan azkena.

— IV —

O pelota! zu zara lagunik onena, zuk kendu dizkidazu amaikatxo pena. Bakardadean zinen nere atsedena, lagunartean berriz, nere zoramena.

— V —

Txiki txikitatikan herriko frontona izan zen neretzako lehenen katona: hortxe bihurtu nintzen ni plazagizona. Horregatik damaizut nere esker ona.

— VI —

Ez badirudi ere, oso lotsatia naiz ni jaiotzatikan, eta bakartia. Zuk sortu duzu nigan bai lagunartia. Nere ondoan beti bizitu zaitia.

— VII —

Gizona, ezin zara bakarrikan bizi, bakardadea bait du gizonak minbizi. Pelotak uxa zidan gaitz hori lenbizi. Lagunartea gorde neri beti bizi.

— VIII —

Nik ez zaitut utziko bide bazterrean, zuk uzten ez banauzu zure haserrean. Lagun eidazu neri bizitz bakarrean, aurkitutzen naiz eta zure beharrean.

OIARBIDE

PILOTA

Doinua:

Goizean goizik jeiki ninduzun...

— 1 —

Pilota duzu fama haundia, pilota punpalaria. Egun agertu nahi dut zure alderdi nigargarria. Guziendako izanik ere zinezko jostagarria, izaiten ahal baitzira ere asko penen iturria.

— 2 —

Pilota zira hain goretsia nola mintza zutaz gaizki? Gure plazetan denek zaituzte bihotz barnaren iguzki. Barkatu bainan nere aldera etorri zira bortizki. Nere bihotza zauritu eta uspeidu duzu haundizki.

— 3 —

Ai pilota zuk egin arazi dautazu ainitz pario. Partida batzu gosta izanak dira neretzat kario. Diru ederrik galdu izan dut, oi, zu zireia medio. Edaria den bezala zira gizonaren enganio.

— 4 —

Gure semea ere pilotan ari da beti lan artez. Xapelgoetan irabazlea izana dugu bi urtez. Nahikundea haundia du ta, ahala-re gure ustez. Baina pilotan ari da berdin mezara joaiteko partez.

— 5 —

Pilotak ere bere itzalak bertze guziek bezala. Eskuko mina emaila ta berina hausle bat dela. Orroitzen nautzu ni ere noizbeit kopetan jo ninduela. Hogo! egunen buruan ere ageri nuen uspela.

— 6 —

Jende gizenak, entzun izan dut, omen direla tristerik. Zorro haundia dutela eta, ez nahiko hats hartzerik. Egin laster ta jo pilotari, ez baita molde hoberik. Bai mehatuko zira pilotan erremedio gaberik.

— 7 —

Ai zu pilota zure goresen ari dira batzu beti. Zer jauzilarik ernea ziren ezker, eskun eta goiti. Hargatik nehorik ez du kontatzen zontat begi tuzun busti? «Balda» lekuan bizia kendu duzularik gazte bati.

— 8 —

Hogoi eta sei urte zituen MIGEL gazteaz orroitzu, Hasia nintzen pilota zure goibeltasuna agertuz. MIGELEk egin tanto haundia guziek ongi txalotuz, Bihotza geldu azi diozu txaloak nigar bihurtuz.

— 9 —

Ai zu pilota zer egin duzu Donostiako lurretan? Zontat jenderi bihotza hautsi ote diozu beti betan? SARALEGIren maitatzaleak ezarri tuzu penetan. Geroztik zaude familiari haren biziaz zorretan.

— 10 —

Askotarik agertu ditut nere goustuko garbiki, Pilotak nola ezarri nuen bihotzkaturik biziki. Ai zu *pilota!* ez uste izan nahi zaitudan aurdiki. Bainan nahi dut ukan dezazun gaizki eginez urriki!

MENDIBURU

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIEK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiña: 41 20 65

DONOSTIA

Transportes

azkar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

HILDA GERO SALDA BERO

Zenbaitek, bizi den bitartean, etxeokari ezer dio opa. Baina hil bezain azkar ohe ondoan izango ditu herriko medikua eta apaiza. Hildakoa zernahi izango du. "Hilda gero, salda bero" esan ohi da honelakoetan.

Honelako zerbait esan daiteke zenbait herrizalez ere. Ondo begiratu beharra du gure herriak. Ondo zainduz bakarrik senda eta bizkor daiteke. Axularren hitzak datozkigu burura. "Egun batez, konpainia on batean, euskaldunik baizen etzen lekhuaren nengoela ekharri zuen solhasak, izan zen perpausa, etzuela deusek ere hanbat kalte egiten arimako, eta ez gorputzeko ere, nola egitekoen geroko utzteak, egunetik egunera, biharretik biharra luzatzeak".

Zenbaitek bere ondasunak nahi ditu lehenik segurtatu. Beste zenbaitek, berriz bere iraultza egin nahi du lehendabizi. Aurrena ekonomia sendotu behar da, pilatu behar da. Edo eta ondasun pila hoiek banatu behar dira ongi. Gerorako uzten da herritasuna. Euskal kultura, hizkuntza, ikastolak, komunikabideak, unibertsitatea eta abar gerorako uzten dira. Bigarren mailakoak dira, bigarren eperako bazter izen bait dira.

Eta herritasuna "geroko utzteak, egunetik egunera, biharretik biharra luzatzeak" kalte haundiak dakartza. Herritasuna gaur salbatu behar da. Bihar hila da gaur salbatzen ez badugu. Geroko negarrak eta intziriak ez dute balio. "Hilda gero, salda bero".

Gizon bakoitza eta herri bakoitza onartzen eta indartzen duen orokortasuna ona da. Ezin eta kaltegarriagoa, ordea, gizon bakoitza eta herri bakoitza zapaltzen eta desgaitzen duen orokortasuna. Bil zaitezte sinesmen berekoak, esan zien garai batean Erromak bere mendekoei, erlijioa arriskuan ikusi zuenean. Sinesmena bakarrik ez zela jokatzeko ez zuen jakin nahi izan. Batzuek, sinesmena eta gainontzekoak, salbatzen zituztela, baina besteek dena galtzen zutela ez zen ohartzen nonbait.

Gaur ere oihu berdina entzuten dugu. Beste gizon mota batzuk eta beste leku batetik egiten zaigun oihua da, noski. "Jatorriaren gainetik bada beste borroka bat, bil zaitezte" entzuten dugu. "Etsai berdinak zapalduz gara hangoak eta hemengoak". Hauak ez dira ohartzen, nonbait, batzuk jatorria, hizkuntza, kultura eta gainontzekoak salbatzen dituzten bitartean besteok dena gal dezakegula. Jatorria, kultura, hizkuntza eta abar arriskuan jarri gabe ari da zenbait "gainontzeko" horren alde borrokan. Beste zenbaitek, berriz, "gainontzeko" horren izenean arriskatu behar ditugu geure herritasuna, nortasuna, izatea, kultura, hizkuntza eta abar.

Osa joko polita. Erromarena oso itsusia, Erromak egina bait da. Besteena, aldiz, oso aurrerakoa, oso ezkertiarra eta oso polita. Guretzat, berriz, biona da oso itsusia, oso atzerakoa eta oso eskuinekoa.

"Gainontzeko" horren alde borrokatzeko gertu gara, erne eta azti gara. Baina ez batzuk berena arriskatu gabe eta guk geurea duguna arriskatu. Besterena zapalduz berea seguru duenak erraz esaten dion besteri "elkar zaitezte gurekin, gero konponduko bait dugu zuena den hori".

Ez dugu sinesten. Eskarmentu gehiegi dugu. Ziri haundiegiak sartu dizkigute. Eroak ere badaki hori. Geurea dugun hori salbatuz eta salbatzekotan elkartuko gara "gainontzeko" horren bila dabilten guztiekin.

"Hilda gero, salda bero". Hilda gero ez dugu salda beroaren beharrik.

zeruko
ARGIA
EUSKALDUN ASTEROKOA

**DENON ARTEAN HOBEA
BILA EZAZU HARPIDEA**

Izen-deiturak

Kalea Zenbakia

Herria (Prob.)

ON KOSME ETA JAIOTERRIA

Agur, Jon, nere iloba tikia:

Badut zure bearra, Ene Jon maitea; nere irakurleentzat zer esan asmatu eziñik nenbilen eta zuregana jo bearrean arkitu naiz; bai zaidala atsegin, arin-arin, jolasean bezela, zurekin jardutea.

San Pedrotan, zure erriko jaietan ikusi zaitut. Zure egon-eziñ! Tiobiboak, auto-txokeak, tombo-lak, denak zureak zenituen. Zu ordea ezin inñolaz ase. Geiago eta geiago nai; azkenik, amak bear-tuta, erdi negarrez etxeratzen zinen. Gaurko munduaren irudi zinen: ainbat aurrerapen eta, bai zorian guti.

Nolakoak ziren gure aurtzaro-ko jaiak? Zuen maukarik ez genuen, baiña zuek baiño zoriontsuago giñela uste dut. Ura poza gurea, erriko jaiak begira. Gure amona gajoak prestatuta, naiko arrozkoletxe jango genuen beintzat; gero plazan, barkillo batzuk, piruli eta txurro bat edo besterekin kontent oi giñen. Geiago bear genuenik, ez eta pentsatu ere. Zuek bezela negarrez etxera? Ez, orixe. Egurdian sobratutako Arrozkoletxe-kin bapo-bapo leporaiño bete eta oera.

Bakoitza aal zen bezin dotore jartzen zen erriko jaietan. Guzien artean dotorena gure Aguazil xaarra agertzen zen. Ura gizon polita bixerakiko txapela eta guzi. AMO deitzen genion gaitz ize-nez. A.M.O.—alguazil Municipal de Orio txapel-aurrean ezarritako letrak adierazten zuten nunbait. Barrabaskeria asko guk egiten nunbait eta «AMO ZETO-RREK» norbaitek bazion, ez zegoen gu baiño korrikalari azkarragorik.

Gure Aguazil Xaarraren kontuak jekin nai dituzula, Jon? Baiña, gaurkoan, erri jaiak aitzaki artuta, erri maitale izaten erakutsi nai nizun. Tira bada, gutizia ori ere beteko dizu bada zure osaba zaarrak.

Denetik egin bearrean zegoen gure AMO Aguazil Xaarra: Bera kale garbitzaille, Bera trabernako iskanbilletan ordena jartzaille, Bera bando jole, Bera Trabernako Erronda egile eta lji-toak kartzelara Eramale. Bein jo zigun, bai, bando xelebre; Kartak botatzeko kutxa-buzoia Alkatien etxe atzera aldatu zuten eta erriari onela adierazi zion: «Alkate Jaunaren Ordena dala; emendik aurrera, kartak bota bear dirala Alkatien atzeko zulo-zulotik». Lanketa politea, baiña zailla ordea gure Aguazillak bere eritarrei jarri ziena.

Barrabas, gure arteko mutiko biurri bat zen. Barrabazkeria asko egin oi zion Aguazillari eta Aguazillak begiz jota zeukan. Garai aietan, familia aberatseko bat izan ezik, beste mutiko guziok larru gorrian igeri egin oi genuen. Taparruak erabiltzea lujoa zen garai aietan eta iñori ez zitzaion axolarik gu ala ikusita ere. Gaizki diot: Aguazilla zen Puritano bakarra. Onek ez zigun barkatzen. Kontuz ibilli bearra zegoen. Igerika ari giñela, bazterrean zeuden jantziak arrapatuko zizkigun eta bere etxera eramane. Gero gure istilluak etxeratze eta jantziak gure eskutara erakartzeko! Pipa jotzen genion ordea Aguazil zaarrari: gu-retako mutiko batek, guzien jantziak gordetzen zituen eta Aguazilla sumatu bezin laster, ospa egiten genuen. Ura Aguazillaren amorrua!

Egun artan, Barrabas bakarrik zebilen igerika, «Ondartza» deritzaion kai bazterrean. Gu berari begira. Ustekabetan, orra or nun agertzen zaigun Aguazilla. «Aguro. Barrabas, Amo zeto-rrek», deadar egiten diogu. Es-

kura guk eman jantziak, baiña onek jatzeko betarik ez; gaiñean baitzuen makilarekin Aguazilla. Galtzarbean artu bere arropak eta larru gorritan an zia Zaki-laneko aldapatik gora gure Barrabas. Aguazilla atzetik «Arrapatuko aut, arrapatuko aut, deadarka. Arrapatu? Toki onean; Noiz eta egun artan? Naiko lanak bazituen Aguazillak bere bu-ruari zutik eusten. Guzia esan bearra dagota, jakin zazu, Jon, gure Aguazil prestuak mozkor politak, arrapatzen zituela.

Nere aurtzaroko erria, nere jaioterri laztana maite dut bai nik, ene Jon. Zuk ere maite izan bear duzu. Zure etxeokak maite dituzun bezela. Zuk Jon, zure guraso aionaeta zure bn aizpa Elisabete eta Nerekin familia osatzen duzu. Zure jaioterrian zuen antzeko beste sendi asko dituzu. Guziek elkartuta zuen erria egiten duzue, zure erria.

Maita ezazu zeure erria, Jon. Zu, kristau zarenez, batipat, lur-reko gizon guziak maitatzera beartuta zaude, guziak baitituzu senide, guziok Aita zerukoaren seme alabak zaretelako. Zure inguruko jendea maite ezta, nola maiteko duzu ez ezagun duzun jendea? Zu bizi jaio ziñen erria maite ezta, mundua maita?

Maita ezazu zure erria egunero gauza tipietan. Ez dituzu ikusi, Jon, auzoko atxoak moko-kaeta batzuetan illetatik tiraka? Itsusikeria aundia ori. Egun guziz aldameneko Zelestinok etxera esnea dakarkizue. Beren la-bea gauza ez eta zure amak San Pedro egunean, bere labea okela Zelestinori erre zion. Gauza

tikiak? Bai, baiña eguneroko bizitzan gauza arrigarri guti gerta oi da eta gauz tiki aietan elkarrekiko ongi naia agertu bear da.

Maita ezazu zeure erria bere pozetan. Erriko jaietan. Estropadak irabazten dituenen, ekin kanta kantari Aliron, aliron. Bat, bi, iru, lau...

Maita ezazu zeure erria bere ezbearretan, auzokoan premietan; gaitzak eta eriotzak erriari bere bisita triste aietan oi diotenean. Maite zuen Jesussek bere erria. Bere ondamedia alde aurretik ikusita, negar egin zuen: «Jerusalem, Jerusalem, oilloak bere txitak egapean bezela, artu nai izan zaitut nere babesean eta zuk ez dezu nai izan.

Maita ezazu zeure erria, bere bazter guziak, bere Eliza, Eliz atari, San Juango iturria, kaia, itsasontzik, enparantza. Polita da zure erria, Jon. Politago egiten saiatu bear duzu. Tikitandik zure erriko premiak ikusi eta aztertzen ikasi bear duzu, aal duzuean zeure eskua luzatzeko. Gaur zuk badituzu zure begien aurrean zure erria maite duten erriarrak; Zerkin ordainduko diozute Patxi Dambolini zuen belarrietatik biotz barnera euskal abestiak sartzeko egiten dituen aalegiñak? Nolatan eskertu ia igande guziz mendira eramane zaituzten mendi zaleak? Orioko Erria maite dutelako eta estropadetan goren-goreneko mailan erria uzteko, Orioko gazte taldeak egiten dituzten sakrifizioak? Agur, Jon, ez aazu zure osaba zaarraren aolku-kontsejua: Maita ezazu zeure jaioterria.

AROSTEGIK

EUROPARRAK FINLANDIAN

Europako Aberri Ofizialak, Albania ezik, USA eta Kanadarekin batera, bere ordezkariek bidaliak dituzte Helsinki-ra europarren seguritate eta lankidetzarako batzarrea (C.E.S.C.) ospatzera. Hogeita hamabost erresumatako aintzindariak bildurik dira Ipar Europa aldeko hiri hartara, biharko Europaren etorkizuna taxutu beharrez.

Europarren Batzarre nagusi hau, zenbait politikariren ustez, historikoa eta garrantziz beteriko gertakaria dateke. Guk, zalantza handiak ditugu, politikariren iritzi hau osoro baiezteko; ezezteko ere, ez dugu ausardiarik. Zeren, batetik, lerro hau idazten dihardugun egunotan, Batzarrearen azken-agiririk ez dugu ezagutzen eta bestetik, Helsinkin erein den hazia erne dadin, eurizaparrada asko erori behar du ezparririk gabe. Batzarkedeen artean, elkarrentzako zorionik, inginahirik eta gainontzeko ipurzirik ez da falta.

Helsinkira, «ofizialtasuna» duten aberriak bakarrik bildu dira. Genozidioperik gorrienean bizi diren beste hainbat aberrik, beren buruaz eta egoeraz mintzatzeko aukerarik ez dute ukan. Bakezkoak egin asmoz bildu diren aberri askok, beren altzoan, genozidiarik ankerrenak obratzen dihardute. Zer eratako BAKEA iguri dezakegu, horretara, Finlandiako Batzarretik?

Gaur berton, irratiek diotenez, Breznev sobietarren buruzagiak, aldarrikatu duenez, Batzarrearen Goi-helburua, European, gudarosteak gutxitu, eta harmangintzari Aski esatea behar du izan. Ho-

ri sartuko dio ziri hau? Nork sinets dezake, etorkizunean, USA eta sobietarrek, Helsinkiko batzarrearen zutabeak biok, harmagintzan orain arte baino diru gehiago xahutuko ez dutenik? Ez ote Helsinkiko, harmagintzaren monopolio bataiatu duen ponte?

Helsinki, bestalde, amerikano eta sobietarren tiraketa zaharretatik sorturiko «parto» bat, parto luze bat izaki. Gisa honetariko Batzarre bat, sobietarrek 1954ean proposatu zuten; eta oraintsu arte burutu ez bada, USAren ukamenari zor zaio. Errusiari, komeni zaio, berriz, berria nagusian sortutako zutabeak eta mugak tinkotzea eta are gehiago Ekialdeko eta Mendebaldeko Alemaniarrak elkarrekin mahai kideko izatea. Helsinki, horretara, gure ustez, amerikano eta errusoan artean jokatzeko aietan musaldi bat dateke, eta eman dezagun, azkenengo ordagoa. Breznev-k, Ford eta Kissingerri irabazi diela.

Ploku honetan, jakingarria izan zaigu. Maoren Txinak agertu duen jarkera. Txinako berriek zabaltzen dituen Hsinhua bulegoak adierazi duenez, Helsinkiko batzarrea, sozial-inperialismoaren (demagun Errusia) maltzurkeria ustel bat baizik ez da. Txinarentzat, Helsinki, sobietarrek aspaldidanik lortu nahi duten European «finlandizazioa» bat besterik ez da. Pekin zai egon da, Maltako Don Mintoff-ek eskatu zituen baldintzak, azken orduan Batzarrea galduko ote zen ala... Baina, oraingoa, ale denak Breznevrentzat.

ANATSAN

ZENBAT GARA

✿ Euskaltzaindia Okendon

Datorren igandean, hilaren 17an, Euskaltzaindiak bere hileroko batzarrea eratuko du Arabako Okendon. Okendon ospatze hau Jose Paulo Ulibarri euskal idazle zenaren oroitzearen izango da, jaio zeneko berrehun urte betetzean, hain zuzen.

Goizeko 10,30etan meza emango da, Untzako Andra Mariaren Parrokian.

11,30etan Euskaltzaindiaren Batzarre Irekia Okendoko bertako Udaletxean. Aita Villasante Euskaltzaindiaren ongietorriaren ondotik, Antonio Arrue jaunak agurra egingo du. Ondoren, hiru txosten irakurriko dira, Ulibarri idazlea hiru alderditatik azalduz. Lino Akasolok haren bizitza eta biografi xehetasunez, Nikolas Alzola Gerediagak Ulibarriren literatur balio eta senaz, eta, hirugarrenik, Hendrike Knorrek idazlea eta herriaren arteko gorabehera eta harremanez, orain dela berrehun urtetako Okendo herriaz eta beronen giroaz.

Hiru txosten labur hauk irakurri ahal, Federico Barrenengoak Ayala bailadan egiten ari den toponimia eta euskara azterketaren berri emango du, Okendo inguruari atxikia batipat Itxura denez, Ayalako euskarak irautean du oraindik ere Barandion, eta guzti honetaz mintzatuko da Barrenengo azterlaria.

Amaitzeko, hemezortzi euskaltzain laguntzaile berriei agiri ematea izango da, bai eta Ulibarriren omenetan erakitako oroitarria agertaraztea ere.

Bazkaria eguerdiko 2etan, "Meson Okendo" delakoan izango da, eta aldeztu aurretik zenbait dantza eta pelota ekinaldi eratu.

● Arratsaldetik, berriz, kanta saioaren bat edo eratzeko da, Lerro hau idazten ari garela rik ez dugu oraindik berri zehatzik jakin ahal izan. Edozein modutan, "Araba" eta "Ames" kanta taldeek alde batetik, eta Gorka Knorr kantariak, bestetik, parte hartuko ote duten susmoa edo...

Altsasuko Udaletxeak dohan eskaini ditu 20.000,— m² "Larrasal" deitu lurraldean, eta Nafar Diputazioaren baimena baino ez bide da falta, arazoak aurrera jarrai dezan.

Aurretiko asmoa 300 ikaslerentzat zortzi gela egitea da, 20 miloi hainako presupuesto batez. Horrez gainera, jangela, jolastokia, haurzaindegia, laboratoriora eta tailar-eskolak osatzen dute proiektu osoa.

Bada geroagorako Altsasuko ikastetxe hau Burundarako bakarrik geratuko ote den asmoa ere, Etxarri Aranatz beste bat Aranatz bailadarako eraikiz. Baina hau, gerorako asmo bat baino ez da, eta, gaurko, Burunda eta Aranatz bat datoz Sakana guztirako ikastetxe orokor bat eraikitzeko orduan.

✿ Kurpil

Santiago Aizarnaren zuzendaritzapean eta Gipuzkoako Aurrezki Kutxaren diru laguntzaz argitara emana da KURPIL aldizkariaren hirugarren alea.

Hirugarren ale hau euskal poesia berriari eskainia da erabat, eta 1960 urtetik aurrerako hainbat poetaren antologia gisa burutua.

Aurkezpen eta poeta zein beroien biografi xehetasunak eta bakoitzaren poesi agerpena Xabier Letek eginak eta hautatuak dira.

Xabierrek berak dioenez, bilduma hau euskal poesiagintzaren zabalkunde mailan prestatua da, euskaraz ez dakitenez jasaten duten informazio eza nolabait gainditu asmoz.

Gabriel Aresti, Joxanton Arze, Joxe Azurmendi, Bitoriano Gandiaga, Mikel Lasa, Juan Mari Lekuona eta Ibon Sarasolaren erreferentziak osatzen dute antologia hau, eta, baita, Xabier Leterenak ere, edizio honetako eragileek horrela nahi izan bait dute.

✿ "Gorutz" taldea

GORUTZ deritzan artista taldeak, zabalkunde mailako katalogo osatu bat argitara eman du Lan Kide Aurrezkiaren laguntzarekin.

Fernando Beorlegi, Iñaki Larrañaga eta Daniel Txopitea artistek 1970 urte inguruan sortarazi zuten GORUTZ taldea: Ez dugu nahi geure ahaleginak elkartzea baino, elkarrekiko planteamendu orokor batzuez interpretazio meta desberdinak hedatu ahal izateko, gaur eguneko artistaten erantzukizunari jarraiki, bakoitzaren ikerlan eta nortasuna arbuia gabe.

Oraintsu azaldu den katalogoari bagazokio, berriz, karpeta hirukoitza da, artista bakoitzari atal bana eskainiz.

Biografi xehetasun eta pintura eta marrazki azalpenek gainera, Edorta Kortadi, Luis de Castresana, L. Alberto Lopez, Lino Mondragon eta Juan Martinen azterketa kritikoak osatzen dute katalogo-aheraz hau, eta, baita, Patxi Zabaleta, B. Gandiaga eta Otsalar poeten zenbait olerki ere.

Inprimategi lana ikaragarri ona, Agirresarobek egina. Lan Kide Aurrezkiaren finantziak isil eta zuhurra bezain prestijiosua, propaganda (egiazkoa), komunikabide den aldeik, gehiegikeriaren etsai amorratu da eta.

✿ La Ciutat Cremada

Euskal Zinemaren posibilitateak aipatzen ari garen une honetan, Antonio Ribas zinegileak bere lehen filme katalanez prestatzeari ekin dio.

"La Ciutat Cremada" (Hiria erre) deritza, eta histori-dokumentu motakoa izango da. 1899-1909 urteen arteko garaia atxikia.

Adolfo Marsillach eta Jose Luis Lopez Vazquez mailako antzezlariek aukeratzeko dituzte XIX mendeko katalan pertsonai ospetsuak, eta Catalunya bertako kapitalak bere diru laguntza eskaini du, asmo hau aurrera ateradin.

● Oker ez bagaude (eta ez gaude), Euskal Herrian

badugu diru antolamendu bat horrelako zinema esperientzia baliotsuren bat babesteko prest egongo litzatekeena.

Bestalde, Euskal Herriak ezagutu zuen XIX mendea zinemaz agertaraztea ez litzateke ere batere txantxetako ekin izango.

Ez dugu uste diru problema denik, gizon falta baizik.

✿ Txistu Ikasbidea

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren laguntzaz, txistua jotzen ikasteko metodo bat zabaldu berri da.

Egileak Boni Fernandez txistulari ospetsua eta gure Xabier Gereño adiskide polifazetikoa dira, Txistulariari dago- kio erdal atala, eta Xabierri, aldiz, euskarazkoa. Hala ere, bata ez da bestearen itzulpen, eta ezta antzerakorik ere, txistua jotzen ikasteko bi metodo edota bi ikuspegi desberdin baizik.

Z enbait ariketak eta hainbat doinuak osatzen dute ikasbidea hau. Denetara 10.000 ale argitara eman dira, eta dohan, "debalde" alegia, zabaltzen dira.

Bizkaitarrok Bizkaiko Aurrezki Kutxaren edozein bulegotan lor dezakete, eta Gipuzkoan, ordea, GORDAILUK du ordezkaritza (Vergara kalea, 21 — Donostia). Gainerakoek Xabier Gereñori berari eska diezaiokete: Avda. Ejercito, 18-3.º Bilbo-14.

● Ikasbide honekin batera eta beroni erantsia, Xabier Gerenok Musikako Euskal Hitzegi labur bat moldatu du, Euskaltzaindiak Ikastol Hitzegirako ofizialki onartuak dituen hitz zerrendez baliatuz.

Ondo baino hobeto iruditzen zaigu honelako musik hitz-egiri zabalkunde aproposa ematea. "Fusa", "semifusa", "clave de sol", "ligadura" etab. euskaraz nola arraiio esan behar dugun ez dakigularik, ez gaitu batere harritzen hor nonbait hainbat euskal musikalariren historiako interesgarri bat argitara eman ezinik egoteak.

✿ Debako nuklear zentralaz filme bat

Balitzko nuklear zentralari berari buruz baino, zentral hori egingo balitz zein tokitan egingo litzatekeen agertaraz asmoz, Debako Arte Eskolak filme labur bat moldatu du. hain-hemenka azaltzekotan.

Filmea labur da, hogeiren bat minutu eskas luze, ez du bestelako helburu tekniko edota artistikorik, harako zentrala zein tokitan egin nahi den jandaurrean begi bistan azaldu baino.

Hasi Mutriku aldetik eta Zumaiaraino, mendiz nahiz itsasoz jarraituz, kamara Mendetarantz etengabe abiatzen da, "zoom" delakoaz behin eta berriz baliatuz.

Alkolea, Sorginetxe, Aitzuri, Itxaspe, Sakoneta, Salbator (Urriagako leizezuloa) eta gainerako muno zein zoko hurbilak agertarazten dira, baita Deba, Itziar eta Zumai herriak ere, paraje guzti honen ikuspegi zehatz bezain orokorra deskriptiba hutsez azalduz.

Bestalde, inguruko baserriak ere bertan agertzen dira, "Itxurritza", "Uztartza", "Uztanga Goikoa", "Uztanga Behekoa" etab., Iberduero erosiak dituen lurak (eta ondorioz baserriak berak) aurrez aurre ikusiz.

Filmea "Super-8" delakoaz egina da, guztiz mugatua eta aski iluna. Bere meritua erakusten duen lekukotasun horretan datza, zentralaren enplazamendua eta bizpahiru herriaren arteko hurbiltasuna hainbat planoz agertaraziz. Bestalde, baserri hutsek (hustu araziak, hobeto esan) testigu mutu eta esankorrek dira hauzi honek hasera haseratik erabali izan duen isileko jokoan.

Jose Mari Larramendiren aurkezpena eta tokian tokio azalpen argiek osatzen dute, azkenik, dibulgazio mailako zine saio interesgarri hau.

Beorlegiren pintura mota

✿ Sakanako ikastola berria

Azken batez erabakia denez, Altsasun eraikiko da Sakanako Ikastola Nagusia, Olazti, Urdiain, Etxarri Aranatz, Arbizu eta Lakuntzako ikastolak ikastetxe bakar batetan bilduz.

EREMU LATZ BEROAK

Mendetan Espaniaren menpean egon ondoren, hasia da askatasun bidean lehen urratsak egiten Sahara. Basamortu lehorretako gizonak "askatasuna" hitzaren goxotasunaz eta edertasunaz jabetzen hasiak dira, eta baldin gogorik eta ahalmenik badute, laster bere osotasunean dastatuko dute.

Orain dela hilabete batzuk arte, lurralde hoietako arazoez, penintsulan ez dugu gauza haundirik jakin ahal izan, Gobiernuak zion isiltasunagatik, baina barneko bilakabidearen eraginez ezina izan da gehiagoz isilpean eukitzea.

Sario (Saguia-El-Hamra y Rio de Oro) eta guretzat Sahara izenez eza-gutzen ditugun areatzak (ez hain are butsak ikusiko ditugunez) 208.000 KM² dituzte eta 60.000 mila bizilagun. Orain arte basamortu bat besterik izan ez den eremu zabal hortan, ezin konta halako aberastasunak hasi dira agertzen: fosfatoak, uranioa eta ura ere bai, gizonon gosea eta harrapatu nahiak zabalatzeko haina gauza, eta alboetan dituen estatuentzat tentagarri eta desiragarri.

Maiatzaren 12rte bazen alderdi politiko bat, PUNS, Espainiak onartua eta bertakoen ordezkariatzat har zezaketen. Alderdi honek Sahararen onartua eta bertakoen ordezkariatzat har zezaketen. Alderdi honek Sahararen askatasuna zuen xedetzat, baina, Espainiaz guztiz apurtu barik eta bake bidez eramana. Guzti hau suntsiturik geratu zen maiatzaren 12an.

Egun horretan heldu zen Saharara ONUko delegazioa, bertoko giroari pultsoa hartu asmoz; bertan igaro dituzten 8 egunetan ikusitakoak, ez du zalantzarik uzten.

Delegazioa airekotik jatsi eta aldegain arte, "hauteskunde herriko" gertatu dira 8 egunak; jendea non-nahi askatasun nahia aldarrikatzen, ez PUNS delakoaren izenean-inondik ez dira agertu egunerarte nagusitatzat genuen PUNS alderdiko jarraitzaileak, baizik eta F. Polisario agertu zaigu kalean jaun eta jabe. Orain arte isilpean eta lege kanpora ari zen alderdi baten asmo, ikurrin eta jarraitzaileak ageri ziren bakar bakarrik.

Gertaera bat tartean, alderdi politikoaren indarra aldaerazten zer ikur-

sirik izan duena: PUNSeko idazkari nagusia, Haliijena Rachid-ek ihesi egin Suizara alderdiko milioiez jabeturik.

F. Polisario alderdi honek, askatasun osoa eskatzen du lehen pauso bezala, helburu hori lortzeko era guztiez baliatuz (borroka harmatua ere bai); askatasuna, ez bakarrik Espainiagandik, bai alboko estatuegandik ere.

Alderdi hontako buruzagiek askatasuna dute amets eta argi, hori lortu ondoren hasiko dira barruko karamilak konpontzen, errepublika sozialist herritarra eraikitzen duten bitartean.

Fronte honek, 10 puntutan oinarritzen ditu bere eskariak:

1) Espainiako ejerzitoaren kanporatzea eta F. Polisario barneko "gudaroste herritar" baten sortzea.

2) Atzerriko beste estatuen mutur sartzetik ez du onartzen.

3) Askatasun bidea, ONU eta Liga Arabearen babesean egitea.

4) Mugetan dauden atzerriar gudaroste guztien urruntzea.

5) F. Polisario alderdi atzerriaruen herriratzea.

6) Espetxeratu politikoenkat askatasuna.

7) Atzerriar zibil guztien kanporatzea.

8) Zapalkuntza ekonomikoaren amaiera.

9) Administrazioan dauden kanpotarren aldaketa, hoien ordezkari bertakoak jarritz.

10) Hauteskundeak, galdera bakar batez: ASKATASUN OSOA, BAI ALA EZ?

Hona hemen ezer baino arinago Fronteko buruzagiek jarri dituzten baldintzak; hala ere, inondik ez dute onartuko pakto militarrik, PUNSekoek nahi zuten bezala.

Badirudi, Espainia, lurralde hori uzteko prest dela. Egia esan, bilakabidearen oldarrak bultzatu du hortara beste bideak utziaz; batez ere, maiztargo gerrak izan dituzten ondorio beltzak estatu zapaltzailearentzat ikusleak. Zerk egin du posible Portugalgo aldaketa, maiztargo gerrek gudarostean sortu zituzten aldaketek baino?

JOAN TABIRA

URSS ETA SUBINPERIALISMOA

URSS hauzitan dabil. Hauzia ez bakarrik Mendebaleetik, baizik Hirugarren Mundutik bertatik ere badatorkio. Sartre-k, arestian, Nouvel-Observateur-en, URSS marxismoaren eredurik konplutena dela esan du: «En tant que philosophie de pouvoir, je pense que le marxisme a donné sa mesure en Russie Soviétique». Bistan dago Sartreren iritzia ez dela Errusia Sobietikoaren mugatan gelditzen, aitzitik, marxismoaren beraren kontrako kritika bat egitera datorrela. Zerbait antzekoa dio frantses filosofo gazte batek —maoista agintari izana bera—, André Gluksmann-ek: honentzat «Goulak uhartegia» liburuak agertzen dituen bidegabekeriak, marxismoan, areago, Marx beraren dotrinan dute sustraia eta iturria.

Sarrera gisa ezarri ditut hemen Sartre eta Gluksmann-en iritzi kritikoak. Izan ere, sarrebide egiten didate Samir AMIN-en pentsaera agertzeko. Ekonomilari sozialisten artean arretaz aditzen zaion Dakar-eko irakasle honentzat, URSS subinperialista bilakatu da.

Ze ezaugarritan ezagun da, URSS, egun, subinperialismo bihurtu dena? Hara hemen AMIN-en azterketaren muina.

Alde batetik, URSSek Mendebaleko erresuma aurreratuei lehengaiak saltzen dizkie; erosi, berriz, teknologia erosten die. Sal-erosketa horretatik zorra sortzen zaio URSSI. Ze irtenbide daduka sobiet-ekonomiak defizit hori berdintzeko? Hain zuzen, Hirugarren Munduarekin egiten duen Komerzioak ematen dion superavita.

Izan ere, URSSek Hirugarren

Munduko herrialdeetatik lehen-gariak ateratzen ditu, eta ordainez, industrial-produktoak saltzen.

URSS nazioarteko komertzioa osoan eta batera hartuz, beraz, zera agertzen da: Mendebalean erosten duen teknologia, Hirugarren Munduko lehengaiekin ordaintzen duela. Zubi bihurtu da, hau da, Mendebale eta Hirugarren Munduaren ararteko.

Ezaugarri honexengatik deitzen dio subinperialista, AMIN-ek, Sobiet Ekonomiarri.

Aurrera begira, haatik, ze bide hartuko ote du URSSek? Alde batetik badirudi gero eta areago lotzera doala nazioarteko sistema kapitalistaren. Bide honi jarraituko balitz, mendebaleko kapitalek izango lukete nun inbertitu. URSSek lurralde zabalak, ondasunez hornituak eta oraino landu gabeak daduzka, teknologiararen premiaz. Esaterako, Siberiako aurkientza mugarik gabea. URSSek langileria ugaria eta «zintzoa» du. Gehiago behar duenean, lurlangileak industriara eraman ditzake. Ze nahiago luke mendebaleko kapitalak, inbersio fruitukorrak egiteko?

Halaz ere, AMIN-en ustez, URSSen estrategia ez da bide hortara eroriko. URSS, dena den, ez da gizarte-erakunde kapitalista. Badu zerbait, produzio-erakunde kapitalistatik bereizten duena. Produzioerlazioak oraindik klase-erlazioak dira URSSen bertan ere. Halere, Mendebalean baino aurreratuago daudela, dio AMIN-ek. Kapitala zentralizatuago dago eta aginte politikoa —beregana duen botereagatik— gorago eta nagusiago dago URSSen Mendebalean baino.

IAN SAPIA
ALA
IAN SAPIA?

URSSeko klase nagusiak, halabaina, munduan zabal hedatu nahi bide du bere agintea eta, horregatik, ezinbestekoa du militar-indarra zaindu eta handitzea. URSSen estrategia —bide honek, beraz, militar— egiturak haztea eta etengabe eraberritzea eskatzen du. Industria klasikoak ezezik industria berrien eraikitzea ere eskatzen du militar-sistemak. URSS, bada, industria berriak —atona, izartegia, informatika— eraikitzeari jarraituko zaio. Behar duen soberrakina, lanbileria kendu beharko dio.

G. ANSOLA

Etorkizuna, elkar~lanean moldatu dezakegu.

● Gure erriaren ekonomi ta industri bideak zabaldurik, lan-teki berriak idekiaz.

● Bakoitzaren ondasunari begiraturik, arte ta irakaskintza-lanean erriari lagunduaz.

● Zure gordailuen irabazia sendoturik, illabeteroko zozketa guztietan esku artuaz.

LAN KIDE AYRREZKIA

CAJA LABORAL POPULAR

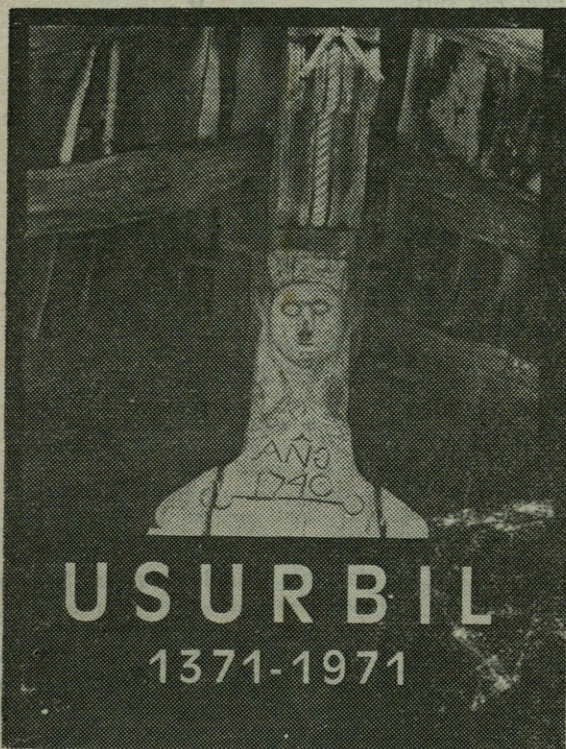
SOCIEDAD COOPERATIVA DE CREDITO

Denok elkar lanean

LIBURUAK

USURBIL

1371 - 1971

«Villa» izendatzearen 600garren urtebetetzea ospatzen zuela eta Usurbilek bere lehena, oraina eta geroa gogoratuz eta aztertuz ospatu zuen gertaera hori.

Orduko azterketa hura liburu batean bildurik eskaini die herritarrei Usurbilgo Herriko Etxeak. Gipuzkoako Aurrezki Kutxak, Donostiako Aurrezki Kutxak eta Donostiako Banketxeak lagundu diote diruz.

Artzeren olerki ezagun eta eder hau du sarreran:

Ederra bada herriagatik hiltzea
zein ederrago herriarentzat bizitzea
herriagatik

behar baita bizi
behar da irabazi.

Lehenik D. Manuel Lekuona mintzo zaigu Usurbilen sorreraz.

Usurbilek jakinaren gainean antolatu nahi luke bere etorkizuna. SIA-DECOk egindako azterketa bat badu horretarako. Azterketa sozio-ekonomiko horren laburpen bat eskaintzen du liburuan. Nekazaritzaz, jendearen ugaltzenaz, jakintza eta profesio mailaz.

Hirigintzari buruz, usurbilgintzari buruz alegia, Xabier Unzuurrungagak eman zuen hitzaldiaz amaitzen da zati hau.

Tarteka- marteka gizon famatuen xelebrekeriaz eta ateraldiaz bixitua da liburu sakon eta eder hau.

Usurbilgo artelanik ederrenak ere biltzen dira liburu honetan. Zumeta eta Tapia margolarien lanez borobiltzen da alderdi hau.

Bertsolari herria izan da Usurbil: Udarregi, Gaztelu, eta abar. Hoi en bertsoez eta Joxe Antonio Arze «Harzabal» eta Antton Aranbururen poesiez horniturik da liburuak.

Gaztelu, baserri eta jende famatuenaren argazki apaindua eta betea da. Ezin zitekeen Zubietako errebotea ahanzt. Aintzinako pelota joko honen gordailu dugu Usurbil. Sokatirak, ididemak, pelotariak, korrikariak, txirindulariak... denetarik agertzen da.

Liburu interesgarria benetan. Aldrebeskeria asko egin da azken urteotan gure herrietan. Ez hanka eta ez buru egin da zenbait herri. Izan ere interes asko izan ohi da tartean. Bakoitzak bere opilari su egiten dio. Hor konpon besteak. Herritar askok ere ez du beste ametsik, haundia izan dadila nere herria. Eta herria ez dute etxe pilek eta jende pilek haundi egiten.

Interes asko zebilen Usurbilen ere tirabiraka. Oker bat baino gehiago egin da. Baina Herriko Etxean diren gizonak herria taxuz egin nahian ari dira azken urteotan.

Ez dute Ularregiren bertsoaren jabe izan nahi.

Kontzejura etorri naiz
paper baten billa.
Pentsatzen jarrita ere
au dek alper pilla:
pluma eta tintero,
bastoi ta makilla,
pobriak altxatzeko
a ze kuadrilla.

Usurbildarrek badute lehenaz oroitzeko eta geroaz pentsatzeko liburu eder bat. Azter bezate eta erabaki beren etorkizuna.

IRAOLA

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Begietarako kristal bigun eta irmoak
Betaurreko galgatuak
Eguzkitarako betaurrekoak
Prismatikoak
Eztaietarako eta egun haundietarako argazkiak
Margoizko argazkiak
Argazki zaleentzat
Fotokopiak
Kale Nagusian, 12

TOLOSAN

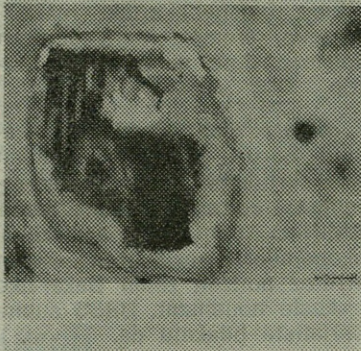
IPUI

ANTZEKO

Mikel Zarate

IPUI ANTZEKO

GERO

Egon gaude,
baina egonean ez.
Ez genuke egon nahi.
Egon nahi-ezez gaude egon,
egon nahi ezaren
egon beharrezko nekez.

Gandiagaren olerki honekin hasten du Mikel Zaratek GEROn argitaratu duen IPUI ANTZEKO deitu liburua.

Olerki horrek dioen zerbait gertatu oten zaion GEROri ere pentsatzen dugu. KIMU sailean liburu asko argitaratu du. Ez, ordea, GERO sailean. Hau du aurrenekoa aurtan.

GEROk liburu mordoak du inprimategian aspaldidanik, baina ez dute kaleko argirik ikusterik izan. Gerotik gerora eta biharretik biharra luzatuz ihardun da. Lizundiak esan digunez berehalaxe datoz hurrengoak. Betoiz ordu onean.

Eta GEROn aldeko argibideak alde batera utzirik esan dezagun zertxobait Mikel Zarateren liburuez.

Hasi eta buka erraz eta gustora irakurtzen den liburu hoietakoa dugu. Uda hontako bero kiskalgarri hauek ere irakur daiteke liburua, hain zuzen ere.

Irudiz jantzitako ipuin antzeko zertxobait dugu. Gure egoera nahas eta bihurriaren adierazgarri dira. Gure artean eta gure inguruan gertatzen denarekin badute zerikusi ipui hoiek.

Gure arteko zenbait eztabaida, iritziz desberdin, tirabira eta borroka alegien bidez zehaztu eta agertu nahi dugu.

Mikel aratek horretarako doai berezia du: gizartearen kontzientzia esnatze hori, esnaketa horrek beregan daramatzen kritika, zirikada eta astinaldiekin, literatur hizkuntza trebe, garbi eta indartsu batekin lortu nahi bait du.

Honelako liburu erraz, entretene-garri eta jostalari asko behar dugu oraindik. Irripar goxorik sortarazten du ezpainetan Zarateren liburu honak.

Euskararen aldetik, herriz, ez du aitzakirik. Hitz askok galdu du indarra. Jatorra hitzari horixe gertatzen zaio. Hala eta guztiz ere ez dugu hitz egokiagorik aurkitzen. Euskara jatorra du Zarate.

Bizkaieratik baturuntz abiatu den idazlea dugu. Gipuzkoarrentzat baino zailagoa da bizkaitarrentzat euskara batua. Hori gogoan duelarik ematen ditu Mikel Zaratek batu-bidean pausoak.

On eaziguzela.

IRASTORTZA

ONTSA HILTZEKO BIDEA

Juan de Tartas, XVIIgarren mendeko apaiz idazlearen *Ontsa Hiltzeko Bidea*, argitara eman digu berriro JAKINEk. *Andolin Eguzkitzak* prestatu du.

Idazle zaharrak ezagutzeko aukerarik ez dugu izan. Ia galduta genuen idazle zaharrekiko lotura. Ahazturik genituen. Hauspean zen liburu bat eman digu JAKINEk.

«Berau egiteko erabili dugun textua ez da ondikotz lehen argitaldarien ezein alerik izan ahal, Urkixoren arauera, ezagutzen diren biak bata Chicagon eta Pabeko liburutegian bestea daudelako. Eskuartearen eduki duguna Darricarrérek 1911an eginitako argitazio kritikoa izan da, hots, hark «Revista Internacional de Estudios Vascos» en Dogson-ek taxututakoaren gainean egin zuena, Parisen argitara emana», dio liburuaren prestatzaileak.

Xabier Kintanaren *hitzaurrea* eta *Andolin Eguzkitzaren atariko* ditugu argiemale.

«Tartasek bi liburu eman zituen argitara, *Onsa hiltzeko bidea* (Orthez-en, 1666.ean) eta *Arima penitentaren occupatione devota* (Orthez-en, 1672.ean), biak Zuberoako euskaraz, eta, bista-koa denez, erlijioari buruz biak» (XII. orrian).

Lehenengoa omen da libururik onena. Zuberoeraz idatzi den lehen liburua, nahiz eta erabat zuberoeraz idatzia ez izan.

«Erran daiteke, Axularren barrokismua gabe, eta haren aberastasunik, edo eta hark daduzkan heinean bahinik behin, benetako literatur obra lortu zuela zuberotarapezak, eta konparazioak, gaien erabiltzeko modua eta bizkortasuna direla haren literaturtasunaren zutabeak» (XIX. orrian).

Nahiko erraz irakur daiteken liburua da. Gaurko ortografian

IRASTORTZA

JOSE ZINKUNEGIBEN
OPTIKA DONOSTIA

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
gahadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserriar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gafiera esne putzuak,
Olek guztiak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

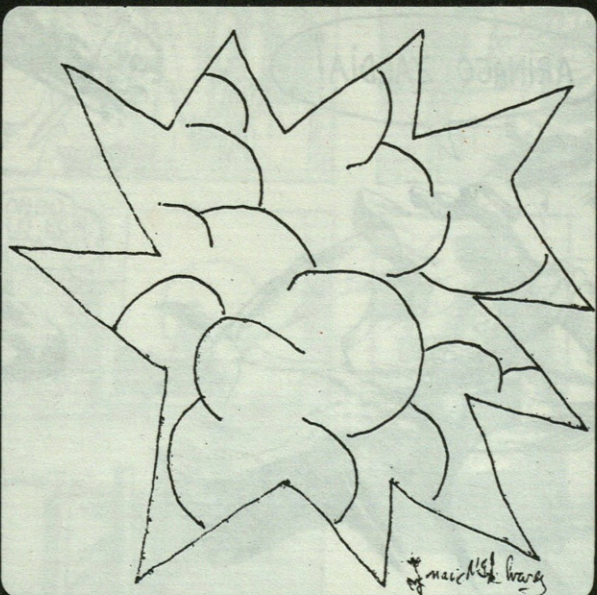
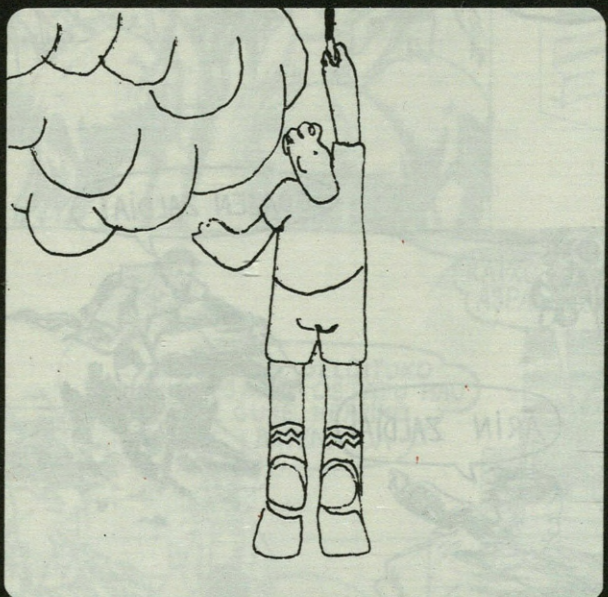
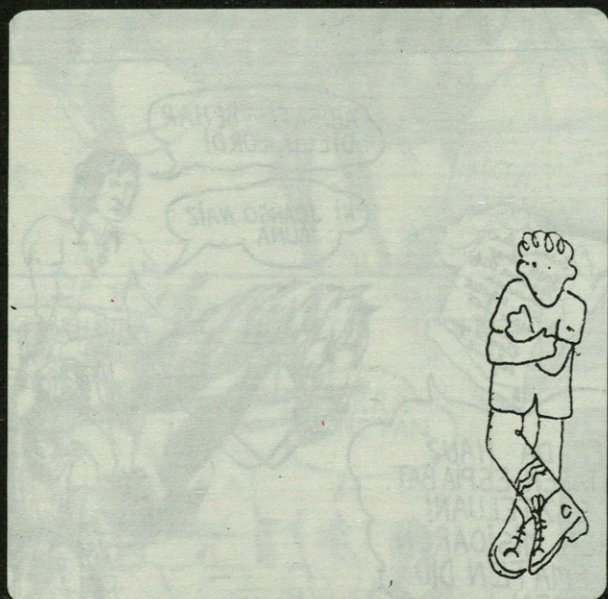
ERRENTERI

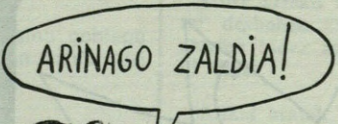
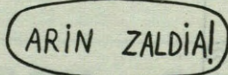
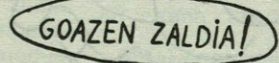
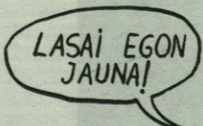
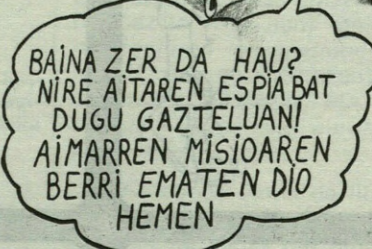
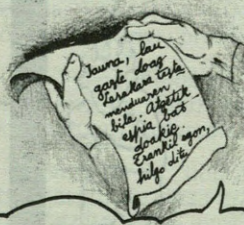
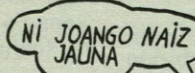
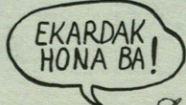
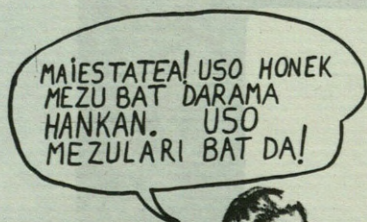

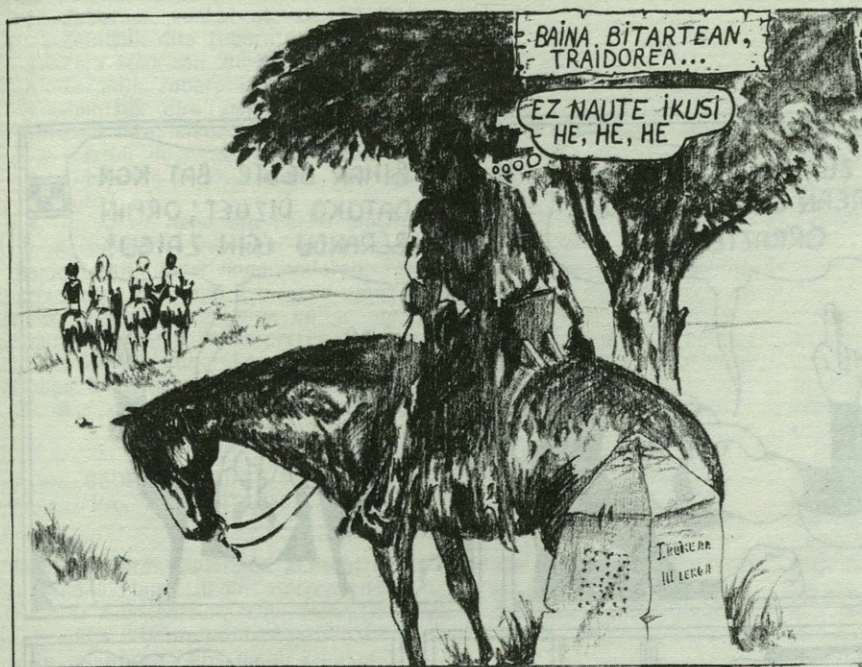
Lan
Kide
Aurrezkiaren

Komikia

JA LABORAL POPULAR

BAINA BITARTEAN, TRAIIDOREA...

EZ NAUTE IKUSI HE, HE, HE

MONTXO, IKUSI DUK ZALDIZKO HURA? GURE ATZETIK DATORRELA SUSMATZEN DUT BA

BAI OTE? EZ NAIZ KONTURATU, AIMAR

HEMEN JATEN OSO ONDO EMATEN OMEN DUTE, AIMAR

HORI DA IRUINEA. GURE HIRI BURUZAGIA

EDERRA BENETAN

HEMEN GELDITUKO GARA. OSTATU HAU GURE HERRIKO BATENA DA

GAU ON, AIORA

KAIXO AIMAR, ASPALDIKO!

ARRATSALDE ON, AIORA!

ZER MODUZ, BETISA?

POZTEN NAIZ

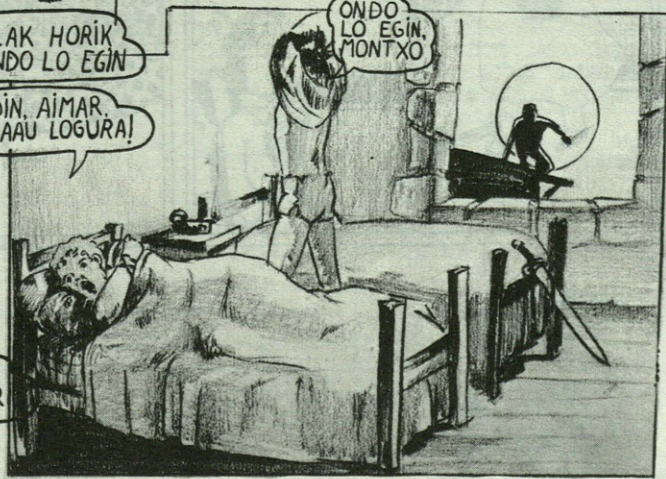
AIORA, HAU JURDANA DA

ZUEN GELAK HORIK DIRA ONDO LO EGIN

BERDIN, AIMAR. HA...AAU LOGURA!

HEMEN ERE AUKA SOR

ONDO LO EGIN, MONTXO

HONEZ GERD LO DAUTZA HE, HE, HE

HIL HADI AIMAR!

IPAR EUSKAL HERRIKO BERRIAK

«ZUBEROKO ELE BERRIAZ»

Joan zen maiatzaren 23an hitzaldi eder bat izan zen Parisko Eskual-Etxean. Delako hitzaldia Dominique Pellen irakasleak egin zuen.

Pellen irakaslea, zuberotarra da. Nahiz urte askotan Parisen bizi izan (eta egun ere han bizi da) Zuberoa bere jaioterria aski eta ongi ezagutzen du, batez ere zuberotar euskalkia eta literatura.

Hain zuzen, Eskual-Etxean egin zuen hitzaldiaren gaia honako hau izan zen: «Zuberoko Ele Berriaz». Gai hau, hamar puntuz osaturik agertu zuen. Hamar puntuak hauk ziren:

- 1.—Zuberoan euskal ele berririk ba ote?
- 2.—Zeintzuk dira zuberotar testo zaharrenak?
- 3.—Zein izan zen zuberotar lehen liburua?
- 4.—Zergatik zuberotar liburu gehienak erlijiosoak dira?
- 5.—Zeintzuk dira erlijioz autore haundienak?
- 6.—Zein dira laiko autore haundienak?
- 7.—Idazten duen gazterik ba ahal da?
- 8.—Zuberotar euskaltzaleek frantsesez? hainbeste zergatik idazten dute?
- 9.—Baina ez dago ele berria bakarrik...
- 10.—Euskaldunek zer egin dezakete hizkuntzaren alde?

Hamar puntu hauk ikusi ondoren, Pellenek egin zuen hitzaldiaren garrantzia bistan da. Baita ere, gure ustez behintzat, bistan da Zuberoko ele edo literatura galdera hoi baten baitan ageri da, egun, Pellenentzat. Horren birrezaugarri bezala hamargarren galdera botatzen digu gure zuberotar Pellenek! Zauria Zuberokoa baldin bada ere, denon egitekoa dela azaltzen digu hamargarren galderak zauri hori sendatzea.

Gu akor gara Pellenen pentsamenduarekin. Eta, nor ez?

IHOLDIN, BEDERATZI URTE PASA TA,
«MEA CULPA» BAT ENTZUN DA

Iholdiko aferak badarama bederatzia urte luze eta gogor. Laku bat egin nahi «jendea» busti dadin. Horren truke, beste jende batzuk kiskali.

Nork ez zuen entzun, orain zazpi bat hilabete edo, zer pasazen Iholdin? Bai!, Iholdiko toberaz mintzo gara! Lerro hauetan bertan, urtarilaren 12an, Iholdiko toberaren berri eman genuen.

Joan den ekainaren 17an Baionako Suprefetan, prefetaren aintzinean, Iholdi herriko buruzagiek hobendun zirela aitortu zuten. Hots, Iholdin lakua egiteko zen (eta, tamalez, den) lekuan bertan urperatu nahi zen errota, uren gainetik utziko dela hitz eman du Iholdiko alkate jaunak!

Baina, hori arrazoiren erdia besterik ez da. Iholdiko errota ezezik beste lagun gehiago ere delako lakua aurka altxatu da. Lagun hauek komite bat sortu zuten elkar burukarako. Horregaitik, beraz, Iholdiko buruzagiek errota dagoen lekuan bertan utzia izan dela hitz ematean, lakua eraikiko dela esan nahi izan dute. Eta hori, ordea, pauso bat aurrera eta bi atzera ematea bezalaxe izan da. Eta halere, eman den pausoa gauza ederra da. Erdizakoa iztea besterik ez!

ZABALEN ARGAZKI ERAKUSKETA BAT

Yves Gralepois-en argazki erakusketa bat ikus daiteke Baionako Zabalen. Argazkiak «recherches» edo ikerketa mailakoak dira.

Yves Gralepois, duela denbora guti, Ipar Euskal Herrira etorria da. Bere ikasketak Nantes eta Parisen eginik ditu.

Joan apirilaren 7tik hasi eta 27ra arte beste argazki erakusketa bat egin zuen Donibane Lohitzunen.

HAIZE GARBIA: 10GARREN ZENBAKIA ATERA DA

Lehen ere, inoiz, Haize —Garbiaren berri eman izan dugu. Hain zuzen, berak emana da Oñatibiaren metodologia (lapurteraz). Hiztegi bat ere argitaratu zuen: lehenik, frantses — Euskara; eta, gero, euskara — frantsesa. Haurrentzat beste sei ipuin ezagutza emanik ditu.

Hendaian dago finkatua Haize Garbia. Bere asmoa, berriz, «Euskara zaindu eta azkartu» da.

IRISARRIN: ETXAGILE BAT SALATU DUTE

Orain dela denbora guti, etxagile baten aurka altxa ziren Irisarriko baserritar batzuk. Zer dela eta?

Delako etxagile horrek baserriak eta lurak erosten omen zituen latsa guti eta grina haundiz. Azken batean, ordea, bi baserri erosteko zebilela beste baserritar batzuen aurka, hauek salatu egin dute bere jokabide lotsagabea.

Hamaika eragozpen sortu zaizkie iparraldeko baserritarrei nola goitik hala beste leku askotatik. Burruka egin beharrean arkitzen dira nola edo hala gaurkotasan batetara helduko badira. Burruka hori elkar lanean egin dezatela, bestela ere nahiko komeriarik izango baitute.

OSPITAL ETA KARREREN DISKO BERRIAK

Bi disko haundi berri ezagutza eman dizkigute Ospital eta Karre abeslariak. Bi diskoak azal berean datoz. Disko bakoitzak hamar kantu ditu. Lehen disko haundia:

- 1.—Itziarren semea.
 - 2.—Adios maitiak.
 - 3.—Lepoan.
 - 4.—Maitasuna.
 - 5.—Zaude isilik.
 - 6.—Kanta aberria.
 - 7.—Urtxintxak.
 - 8.—Jo txistua.
 - 9.—Irriaz.
 - 10.—Galerianoaren kantua.
- Bigarren disko haundia:
- 1.—Batasuna.
 - 2.—Ez dut bilatzen.
 - 3.—Aker dantza.
 - 4.—Aditzen duka.
 - 5.—Amets batean txori.
 - 6.—Kriolinak.
 - 7.—Ikastoletarako ereserkia.
 - 8.—Kanta...
 - 9.—Itsaso ondoan.
 - 10.—Euskaldunek munduan.
- Disko hauen azalpena Letek egina da. Bi dixkoren prezioa 64 libera berri. Argitaratzailea Elkar.

URZOLA

Matxin Labaien: Tolosako haurren margo-akademia

Gutxi izango dira Tolosan Matxin Labaien margolaria —Matxin— ezagutzen ez dutenak. Gizon apala, jatorra, lanean ixillik ari diren horietakoa; Tolosan, edo beste inon, bere laguntza behar izanez gero, laguntzeko beti prest dagoena. Antzerki bat dela-ta dekoradoak egiten, esku-programa bat dela-ta hura hornitzen, eta abar. Bai, aski ezaguna eta maitatua da Tolosan Matxin margolaria.

Topatzen duzun guztietan bere lan-tresnekin harrapatuko duzu, beti pintatzen; ezer baiño gehiago gure herria margotzea gustatzen baitzaio. Hori dela-ta, pintatzen irakasteko, akademia baten antzeko ikastola bat antolatu zuen; haurren akademia, hain zuzen. Gaur, bera eta antolatu duen akademia aditzera ematea egokia iduritu zaigulako ondora hurbildu gatzazkio.

—Noiz hasi ziñen akademiarekin, Matxin?

—Ba, 1969 urtean hasi nintzen; Ihauterietan. Lehenbizi Escuelas Municipales-etan, gero Cit-en eta azkenean neure etxean, egokiago-baitzen.

—Zer asmo eta helburuekin sortu zen?

—Nere ideia bat izan zen, haur txikiak, neska-mutillak, margotzen erakusteko. Margotzeak, berez, kultura bezala eta ariketa bezala giza-kumea janzten duelako. Izena «Apeles» jarri genion.

—Eta hasera zailla izan ahal zen?

—Bai, hasera guztiak bezala. Jende gutxi neukan; gainera hortarako giroa oraindik ez zegoen sortua, mamitua. Gogo gutxi zen. Hala ere, lanean hasi ginien, laguntzarik gabe (egia esan, asko lagundu zidan Juan Miguel Sansinenea nere osaba zena aiyatu nahi dut; zoritxarrez, hil da). Haseran urrik zen, lehenbiziko bi urtetan. Gero, gastuak sortu ziren eta, nahitanaiez, hilla-betero kuota txiki bat jarri behar izan zen.

—Urte batzuk daramatzu, beraz; eta, orain, zenbat ikasle duzu?

—Orain 30-33 ikasle ditut, gutxi gora behera. Gehienak gaztetxoak, 8 urtetik 14 urtekoak. Batzuk, Tolosako Laskurain ikastolakoak; besteak, beste lekutakoak. Txikiak beti hobeak dira manejatzen. Gehienetan jakinduria baiño gehiago pazientzia behar da.

—Eta, zer egiten dute akademia hortan?

—Pitxarrak, loreak, giza-irudiak, abereak, paisajeak eta abar, naturalik marraztu eta margotu. Erabiltzen dituzten materialak pastel, ur-margoa (acuarela) eta oleoa dira.

—Eta ateratzen ahal dira artista treberik?

—Bai noski, noizean behin. Hona hemen batzuk: Javier Telleria, hau sei urte egon da nerekin (bere aita margolari ona da), Anton Munita, Angel Zubia, Susana Salazar, Ione Madariaga, Amaia Lizaso eta abar.

—Horien lanak inon erakusten ahal dituzue?

—Bai, urtero (argazkian ikusten den bezala) erakusketa bat egiten dute nere etxean, Sanjuanetan. Aurretik, seigarrena izan dugu eta jende asko etorri da, batez ere senideak. Erakusketa egiten da, lehenbizi, aurrak maite dutelako bere lanak ikustea, eta bigarrenik, gurasoek beren seme-alabak zer lan egiten duten ikus dezaten. Ez bai dute margotzen ikasten bakarrik, bai beren artean elkarrekin egoten ere. Umeak pozik daude, berez joaten dira berezko zaletasunak eraginda. Neretzat hori lehenbizikoa da, zaletasunik ez badu alperrikako lana baita. Gurasoak ere pozik dira; beren laguntza garrantzi haundikoa da, giro hori etxean ere lortzeko.

—Eta ikastola eta bestelako eskoletara ez ahal zara margotzen irakastera joaten?

Matxin igazko ikastaroko ikasle batzuekin orduko margo-erakusketaren aurrean

—Ez. Nahiz gutxiago irabazi, nahiago dut neure gisa beti, askatasun gehiago dutelako. Irabazari baiño garrantzi haundiagoa ematen diot lanari.

—Bukatzeke Matxin, hemendik aurrera zer asmo dituzu hitzegiten ari garen gai hontaz?

—Lanean jarraitu, ahal baldin bada behintzat. Euskal artea, euskal kultura umeen artean indartzen saia, hauek dira izan ere, Euskalerriaren etorkizuna eta itxaropena. Besterik ez. Milla esker Zeruko Argiari.

—ofo—

UZTURRE

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLATEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

HEZIKETA ETA HAURRAREN MORALA

Haurrak, jaiotzen denean eta adinez aurrera doanean, behar eta grina ugari beregan baditu. Indar hoiak bere izakeraren arabera jokatu nahi dute: agian, jaiotzez berekoia eta egozentrikoa denez, gizartearen eta besteen eskabide eta eskubideak kontuan izan gabe. Adibidez agresibidadeak, azken mugan, etsaiaren ezkatutzea eta desegitea eskatzen badu, bere barneko irudi eta fantasietan honela jokatzen du.

Bestalde desio hoiaren arabera jokatuz gero, besteen agresibidadea beregan dezake, gorputzaren eta sikismoaren osotasuna arriskuan jarri.

Bainan bere inguruan grina eta desioa aurka dauden indar batzuk badira: guraso eta inguruaren eskabide eta debekuak.

KONFLIKTOA: BI ERAGINEN BORROKA

Esan bezela inguruko indarrak ekintzetan bukatu nahi duten desio hoiaren aurka doaz.

Bainan debekuen bidez grinen eragina eta bultzakada ez da bukatzen. Eta desio horren irrikia in-larritasun bat sor dezake.

kosizientera, barne ilunera joaten da. Atsegin ezak, berriz, egon ezin bat, Hasera batetan kanpoan zeuden gurasoen debekuak, eskabideak eta zigorrak haurra bereganatzen ari da eta azkenean bere nortasunaren parte gartatzen dira. Lehen kanpo-ko indar zena, introiektzioaren bidez, norberaren zati bihurtu da.

Par dezagun adibide bat. Haurrak mahaian berari lehenik zerbitzea nahi du. «Ni lehenik» da beraren araua. Bainan hor daude gurasoen eskabide eta erregelak: «besteekin zati zure janaria» «Itxo-in». Jokabide baten araudia ikusten hasi da. Hau askotan ikusirik araudia bereganatzen ari da. Gerora berez egingo du. Bainan batzutan hasera bateko grina berekoia axalera dotoz eta haurrak lotsati eta errudun nabaituko du bere burua. Lehen kanpotik zetorren zigorra, orain barnean ere badu.

MORALAREN SORKUNTZA/MAILAK ETA URRATSAK

Freudek erregela hoiaren bereganatzeari Super-ego deitzen dio. Ikus ditzagun bere sorreraren mailak.

1-Haurraren grina eta behar berekoiei bi modutara oztipo egiten zaie. Alde batetik disziplina, garbitasuna eta menpekotasuna eskatzen zaio debeku, eskabide, agindu eta zigorraren bidez. Bestaldetik helburuak, idealak eta sentimenduak erakusten zaizkio. Kritikako gaitasunik ez duenez gero zaila zaio gurasoen eragin hoiak astintzea.

2-Irudimena eta errepresentazioaren bidez debeku eta eginbeharren irudia sortzen zaio. Badaki egia esan behar duela, ezin ditzakeela jostailuak astindu. Oraindik araudia kosizientziaren mailan dago.

3-Egin behar eta debeku hoiak bereganatzen ditu, barne indar bihurtzen ditu. Orain debekuak argiaren babesa ez du, inkosizientearen iluntasunak ezkuta arazi du. Gurasoen ordu guztietan araudiak gogoratu beharrik ez dute.

4-Super-ego hori kulturaren eraginaz ere eratzen da. Bakoitzak duen sozio-ekonomia mailak ere zerikusi haundia dauka. Talde bakoitzak helburu, jokabide desberdinak izan ditzake.

BARNE ARAUDIAREN IZAKERA

Haur bati maila batetan debekuak egiten zaizkionean debeku hoiak orokorrak bihurtzeko joera dadukate, pertsona, eginkizun eta gauza guztieiei egokituak Pertsona ezezagutu baten eskuetan jartzea debekatzen bazaio haurrari, ezezaguna den pertsona guztia ezin onartu du.

Araudi bat momentu eta baldintza batzuei egokitua egon daiteke. Bainan gauzak absolutoki ulertzen dituzten haurrak eginkizun baten egokitasuna edo desegokitasuna baldintza eta zirkunstantzia hoietatik kanpo epaituko du.

Horregatik biguntasun gabeko guraso gogorak, haurraren barnean auaudi estu edo itotzaille bat sor dezake.

Super-ego itogarri horrek ondorio kaskarrak izan ditzake: bere burua den baino guttiago sentiarazi, bere ahalmenetan konfiantza eta erru kutsua aurrera eraman nahi ditun ekintzetan. Haurrari zuzentzen dizkiogun hitz zatarrak «ez duzu ezertarako balio» «zurekin ez dago ezer egiterik» «ez ahalagindu: ez duzu lortuko», bereganatzen ditu eta barne indar bihurtzen ditu.

Bainan Super-eko horrek badu here alderdi ona: nitasunaren helburuak, gurasoen eta giroak ezartzen dizkion ereduak, idealak. Gurasoen oniritzia jaso nahirik gurasoen iritzi eta helburuekin bat egiten da.

NOLA OSATZEN DA BARNE ARAUDI HORI?

1-Gurasoen jarrerak, idealak, helburuak, haurra onartzen duten edo ez, hara hemen faktore garrantzitsuenetako bat.

2-Irakasleek ere zeregin haundia dute. Batez ere haurrak txikiak direnean. Haurrak berarekin bat izan nahi du egoera txaloen zai dagoelako eta helburu batzuk ezartzen dituelako.

3-Gizarte mailan taldeek, egiturek, lagunen taldeek zerikusia ere badute. Jar dezagun adibidez hamar urteko haurren taldea. Gizartekoitasunaren joera sendotzen ari denean, taldea tinkoa izan dadin, haurrek berak ezartzen dituzte erregela, sekreto, portaera modu batzuk. Jokabide hauek portaera lege batzuk sortzen doaz.

Bestalde pentsa dezaqun demokrazia giroan bizi den haurrak ikutu berezi bat izango duela agintzakeria giroan bizi den aurraren ondoan.

PATXI AIZPURUA

Solasaldi bat

Zorionez gure artean baditugu, herriminak bultzaturik isilka, apal-apal lanean gartsu ari diren euskaltzale aipagarriak. Galdera eta aitzaki epelik gabe laguntza unetan esku eta patrika jator erantzuten dutenak. Hauetarikoa dugu Patxi Aizpurua (Iparragirrekoa).

Adiskidetasuna gorazarre-bide erraz bihurtu daitekeela zioen, oraintsu, euskal gizon ospetsu batek. Baina, zurikeria bazterturik, beste asmo batek narama lantxo hau egitera. Lagun zaharra dut, bai. Patxi; une atsegin eta larriak igaro ditugu biok, hitz guttitan, ondo elkar ulertzen duten hoietarikoak gara. Bolada luze hontan, Ikastolen Elkarte Batzak duen Talde Bateragilekoa denez, hor dabil buru-belarri, dituen eginkizunak bete nahirik; badu galtzak bete lan. Ta gai honetaz Deban ezer gutti aipatzen zaigunez, jendea Elkarte horretaz zerbaite bederen jabetu dadin Patxiri zuzentzen dizkiot galderak:

—Noiz eta nola Talde Bateragilekoa?

—Urte bi daramatzat. Ikastolak aurkezturik, bailadakoez talde Bateragilearen ordezkari aukeratu ninduten.

—Lehenago Elkarte hortan iskanbila ugari bazen; orain, giro aldaketa nabari da ez dea?

—Bai, egia esan, urte txarrak izan dira talde Bateragilean. Etsairik okerrera barruko borroka zen. Gaur talde bat dago, eta, esan nahi dizut, benetako taldea dela.

—Lan-sailak nola banatuak dituzte?

—Pedagogia, Lege, Diru, Udaleku, Kirol, Seguru eta abar ditugu.

—Zeintzuk oraingoz, helburu nagusiak?

—Testugintza. Batzuk eskuan ditugu, besteak argitara-etxean; Iraile-rako, denak aterako dira. Testu eta, irakurgaiak, ezin uka, euskal kultur-gintzarako aurrerapen handi direla.

—Zertandira Bateragile eta Ikastolen Harremanak?

—Hiruogeita hamar ikastola dira eta bat edo beste kenduz gero, denekin harreman onak ditugu.

—Taldea bateragileak, zenbait sailetan bereziki, irakasle taldekin ari-turik lan egitea premia handiko dela agirik denez, zerbaite honetaz?

—Badakit garrantzi handikoa dela hori. Uste dut, irakasleak talde Bateragilekoak izan behar dutela.

—Lan izugarria duzuenek, inor bai «liberatu»?

—Bai, lana ugari dago eta hiru «liberatu» dihardute Ikastolen Elkarte Bulegoan; idazkaria egun osoan eta, neska bi, erdizka.

—Datorren ikastororako, testu liburu gertuketaz, zer diozu? Ikastolak nola erantzun ote?

—Orain arte bakoitza bere gisara

SUPER-EGOREN EGINKIZUNA ETA BALIOTZA

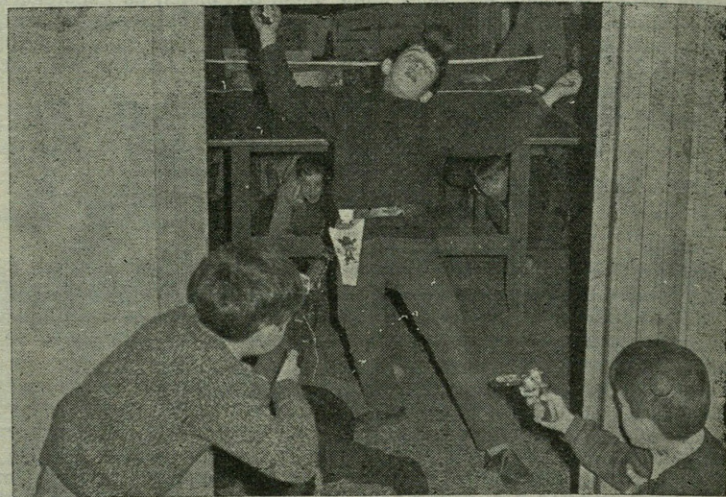
1-Pertsonak bizitzaren, erlijioaren, gizartearen, politikaren aurrean ukan ditzaken jarrerak barneko araudi hortan nolabait finkatzen direla Jarrerak hoiak, nolabait, haurtzaroen egin zituen introiektzio hoiaren ondorio besterik ez dira. Ikus dezagun agintarien aurrean har dezakeen jarreraren adibide klasikoa. Haurtzaroen gurasoen irudiak gureganatu eta barneratu ditugu. Eta agintarien eginkizunaren eta eskubideen irudia garai hartan formatu zen. Honen aurrean buru makurketa, ikara, errebelia edo onarketa izan ditzakegu. Eta gurasoen agintetik ikasi dun jarrera orokor bihurtzean beste edozein agintari ezartzen dio.

2-Super-ego horrek ziurtasuna ematen dio gizonari. Gizonaren ahalmenei helburuak, erregelak, eta mugak ezartzen dizkio. Bainan mugak estuak baldin badira, helburuak lortzeaz eta erregela hertsia segurantz-eza sor dezake.

3-Kulturaren oinarri bezala ere ikus dezakegu, heziketaren bidez bere eskabideak ezartzen direlako.

4-Bainan nolabait Super-eko horrek norberaren askatasuna mugatzen du bide hertsia ezartzean. Adoleszentzia garaia heltsen denean, errealdadearen ikuspen jatorraz eta saiaketa kritiko baten bidez, pertsonaren eta gizartearen eskabideak aurrera eramateko, hertsipen eta lotura estuegi hoietatik askatu egin behar dugu.

PELLO AIERBE

ohitua dagoenez baliteke, hasera, askorentzat gogorra izatea. Baina, hori behar beharrezkoa dugu. Egia esan, beldur pizkat badizut.

—Uda garaian haurrekiko heziketa eta giroa eten ez dadin antolatzen dituzuen udalekuak, non eta nola moldatuak dira?

—Udalekuak Iratzen (Lizarran) eratzten dugu. Aurten hiru taldetan zapi-reunda berrogeita hamar haur, hiruogeita hamabost begiralarekin, izango ditugu.

—Diru kontuan, nola zabiltzate? Zer laguntza duzue?

—Beste hainbatentzat bezala, arazo hau zaila zaigu. Jakineko diru-iturri bakarra Ikastolak ordaintzen dutena dugu. Gero, laguntzaile batzuen emaitzak, batez ere Lankide Aurizkiarena; honi esker testuak argitaratuko ditugu.

—Ikastolen oinarriko heziketa eginik, lehen ikasleak ateratu dira. Hurrengo maila, batxiler edo profesionala denez, ahalik azkarren honi heldu eta girotu beharra dago. Zer diozu hontaz?

—Honetaz badirudi jendea kezkatua dagoela. Aurten, oraindik erantzunik ez badute ere, lau, bost ikastolak batxilerra emateko baimena eskatua dute. Profesional bideari Zailagoa deritzat, baina zerbaite egin beharra dago.

—Jendeagandik hurbil izateko.

bailadaz bederen, elkar hizketak premiazkoak zaizkizue; zertxobait egin ondoren, utzi duzuela dirudi. Zergatik hau?

—Ez, hori ez dugu utzi. Agirian da, jendearengana hurbiltzeak duen garrantzia; behin edo beste egin ez badugu, ezin gurelako izan da.

—Ikastolak Euskal Herri osoan bikain erro ditzagun, beharrezkoa zaigu erakunde trinko bat. Ba ahal duzue harremanik beste eskualdetako elkarte, erakunde edo ikastolekin?

—Denon kezka da hori, ze euskal erakunde eskasia dugu. Euskal Herrian Euskaltzaindia eta Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batza dira bakarrak, hauek sendotu eta indartu, egin behar ditugu. Talde Bateragileak baditu harremanak Bizkai, Araba eta Nafarroako Ikastolekin eta denon gogoan dago Euskal Federazio edo Konfederazioa.

—ooo—

Ikastola arazoak kezkatzen gaituenok esker-ona zor diegu Patxi eta talde Bateragileko bere lagun guziei eta, bestetik, gure arteko erabaki unetan hauek duten ikuspegi zabala kontuan izatea oso mesedegarri izango zaigula uste dut.

IDIAKEZ

Donosti-Aurrerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

ELIZAREN BERRI

PORTUGALKO ELIZA BIDEGURUTZEAN

Ezaguna da jadanik Portugalko gobernu eta eliz hierarkiaren artean harrotu den arazoa. «Radio Renascenca»ri buruzkoa alegia, hau da, eliz hierarkiak bere mende zuen irati-emaileari buruzkoa.

Gobernua, lehendabizi, irati horren istalazioetan finkatu ziren langileen aurka ateratu zen; baina, gero, irati guztiak nazionalizatzeke erabakia hartu zuen.

Eta arazoa, prolema diplomatiko bilakatu zen. Eta, hondo-hondoan, zenbait jendek, erlijio-ateismo arazo bihurtu nahi izan du. Eta hori guztia, «Radio Renascenca»ko istalazioak indarrez hartu zituzten bertako 19 langileek, behin eta berriro, Eliza Katolikoaren aurka ez daudela baiestatu duten arren. Arazoa —diote langile beroriek—, langile-ugazaba artekoa da; bakarrik haxe: kasu honetan ugazaba eliz hierarkia izatea.

Aitzitik, erdirakoi eta eskuindarrek, arazoa zera dela azaldu nahi izan dute: erlijio askatasunarena.

Portuges Alderdi Komunistak, berriz, zera dio: «langile horiek defenditzen duten profesional eskakizuna ezin nahastekatzin ahal da inolako erlijio arazorekin; baina, bada zenbait indar, horrelako nahasmendurik sortzea interesgarri zaionik».

Beste ezkertiar alderdiak ere halamoduz mintzatu dira.

Aldiz, Alderdi Sozialista izan da irati arazo horri dotrinal itxura eman nahi izan dion lehena. Haatik, hona zer dioten Mario Soares-ek: «Gauza bati itxi behar zaio bidea: katoliko talde handi bat, bere politik eta sozial iritziekin zerikusirik ez duten arrazoinengatik, iraultzaren aurka bihurtzea, bere fedearen defentsa ustez».

Hori alderdi politikoen aldetik. Ikus dezagun orain hierarkiaren eta katoliko mugimendu katolikoaren aldetik zer-nola ageri den arazoa.

Apezpikuen Kontseilu iraunkorrek hona zer dioten besteren artean: «Kontseilu iraunkorrek ezin etsi du, gertatu denaren aurrean eta gertaera horiek ezagutarazten duten herriaren eta Elizaren funtsezko eskubideen kontrako joera horien aurrean, bere gaitzespena agertu gabe».

Aita Sainduak ere mezu bat bidali dio Lisboako patriarkari, arazo hori herriaren banatzaile gerta ez dadin desira agertuz.

Baina, egiaz, «Radio Renascenca»ren arazoa zela-eta egin zen manifestazioa (ekainaren 18an, aipatu irratiko langileei eusteko informazio-bideetako Sindikatuek deiturik egindakoa alegia), ez bide da izan, ez Lisboako patriarkaren aurka, ez Eliza katolikoaren aurka, ez eta kristau katolikoaren aurka.

Hona nola juzkatzen duen J.O.C.-ek arazoa: «Eliza katolikoaren ordezkariak ageri-agerian harturiko jarrerak hona zer adierazten duen argi eta garbi: ez dagoela (eliz hierarkia) gure herrian betidanik izan duen ahalari uzteko prest, eta horrela, gainera, gizartearen aldakuntza sakonez interesik ez duten indarrei laguntzen diela».

Eta jarraitzen du: ontzat ematen dugu «zapalduen eta esplotatuen irati-emaile bat; horrek, informazio objektibua eman behar du langile eta laborari klaseari interesatzen zaizkion borroka, erakunde eta prolema buruz, eta langile beraiek kontrolatua delarik».

Bestalde, Sozialismoaren Aldeko Kristau mugimenduak hona zer dioten: aipatu ekainaren 18ko manifestazioak «ez zuela, inolaz ere, inongo kristau kontrako asmo probokagarririk». Eta manifestazio berorren ondoren eginitako kontra-manifestazioak, besteren artean, hona zer dioten: «...Batez ere, zentzugabekeriak gauzatzat haxe dakusagu: zenbait kristauk, fedearen izenean, langileen borrokaren aurka ateratu nahi izatea». Eta jarraitzen dute: «Langile klasearen interesen aurka joatea, Ebanjelioaren leialtasunaren kontra joatea da». Eta: «Radio Renascenca hori zenbat eta zintzoago izan herriarekiko (honen zerbitzutan behar bait du jokatuta), hainbatez katolikoago izango da. Horixe izango da egiazko kriterioa informaziobideren baten joera neurtzeko, eta ez hierarkia katolikoak kontrolatua izatea».

Eta azkenik: «Txantaje hau salatu nahi dugu —diote—: Batikano eta Portugal arteko erlazio diplomatikoak hausteko mehatxuak egiten aritea».

Bistan dena, zera da: Portugal sozialismora doala burrustan, eta ez dela indarrik mugimendu hori atzera egingo dionik.

Elizak nondik joko duen? Horren erantzuna sumatzeko, Elizaren egiturari beharko litzaioke begiratu, eta aztertu, eta batipat, Portugalko elizarena: aldeko zitzaion (hala uste zuen!!!) iragan denborari bait dago loturik, oraino, bihotzez.

Agian, 1974eko apirilaren 25ean, Kazte Unibertsitario Katolikoaren batzarrean, Antonio Correia aitak esaniko hitzok beharko lirateke aipatu hemen amaitzeko: «Apirilaren 25az geroztik, Elizak bere buruari prolema hau beharko lioke proposatu: aldatzen ez baldin bada, egiaz iraultzaile bilakatzin ez bada, ez du izango (Elizak) gehiago bizitzeko arrazoinik. Zein izango den Elizaren etorkizuna? Herriarekin ibili nahi baldin badu, herriarena bera izango du bere etorkizuna; kapitalarekin ibili nahi baldin badu, kapitalarena bera izango du bere etorkizuna. Kapitalak garaituko balu, Elizak, dudarik gabe, berriro ere, bere tronua eta bere lekuak kapitalaren ondoan ipiniko lituzke; herriak irabaziko balu, ausaz goiz ala berandu, herriaren albotik jotzeko lain izango da Eliza, eta herriaren ondoan ipintzeko».

AMUNSA

ON KOSME ETA JAIETAKO MEZAK

Izpiritu bizitzari uko egin diogu. Giro onetan, Eliza, otoitza, sakramentuak, meza eta pentsamentu sakoak, aizeak daramatzan itz utsak dira.

On Kos.—Bai, zakurrak pelotan jardutea bezain zaila duk orrelakoak mezatan parte artzea. Baiña kontuz; ez ditzagun erru guziak besteren bizkar gainera bota; geureak guk ere bazetiagu. Leengo gizaldietan, lo-zorroan, zurrunka bizian, gaur eguneko eliz gizon eta kristau asko bizi dituk. Kristautasunak, giza bizitzarekin zer ikusirik ez balu bezala bizi gaituk; gizonen arazoan gaitik axola guti dutela bizi dituk aibat eta aibat kristau; leenean zeudek; leengo pentsakeretan lo eta jo ta ke kalte eginaz askotan, Eliza eraberritu nai dutenei. Batikanoko Batzarraren aatsa eta izpiritua ez diate jaso. Beentzat bakarrik diate Jainkoa; Artaz urrutira mintzo dituk; hibe bazterretan, gizonen artean, ez zekusatek Jainkorik. Eliza berri eta aldatu nai dutenek, askoñ beintzat, anka egin ziotekateratutako egiturak dauzkan Elizari. Gazte bati baiño geiago onoko itzak entzun zizkieat: «Zertarako dira gure artu-emanak Eliz berritzeari uko dagoiten jende orrekin? Zertarako joan erdi illik dauden kristau auegana?»

Jok.—Zuri konprenituko dizun amaren semerik oraindik ez da sortu. Leen, mezatara zure Eliztar asko ez dijoala ta, lurjotako agure zaar baten antza zenuen; orain, berriz,

ogei urteko iraultzaile izugarri bat dirudizu. Nor arraio zaitugu, ordea, On Kosme? Badut ordea zure itz jario aundi orri zerbait esateko: Gure Elizetan baditugu aurrelariak; giza eskubideak, askatasuna, egia eta justizia, eten gabe, itzaldietan darabiltzatenak; biziki langileen alde mintzaten direnak; Marx eta Maho aipatu gabe isillik egon eziñezkoak. Eta, zer? Eliz oietatik ere ez ote du jendeak ospa egiten? Gazte asko ikuste ote ditugu aurrelari diren Eliz oietan?

On Kos.—Bear bada teori utsetan lo artzen diagu. Ebanjelioa, ez izaki, pentsamentu uts. Kristauek, erri ekintzetan, lanean nola jarri asmatu eziñik gabiltzala iruditzen zaidak. Nola eraman Ebanjelioa gaurko mundura? Teologia berria, gaurko mundurako egiña, politika eta gizarte arazoak lotuta dauden itzaldia an eta emen entzuten dizkiagu eta bearrezkoak zaizkiguk ekintzaren iturriak teoria eta pentsakerak bai dira. Gero ekintzan eta praktikan pentsaera oiek mamitza duk zaila. Egin bearrekoa ordea; bestela, alferrikakoak dituk teoria guziak. Sozialismoa Marxen Liburuetan sortu uan; erriaren biotzean ez zian lekurik izango, langilearen burrukatik izan ezik.

Jok.—Ba aal dakizu, On Kosme, irakurleek lotan dauzkagula? Obe dugu urrengoan jarrai.

AROSTEGIK

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE-TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkifiek:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETUXA

Urrutizkifiek:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n . Zumalakarregi, 7'gn

ETXKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — jabolak erabili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jabolak bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jabolak bakar
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

JABON LAGARTO!

Jok.—Ez da ori bakarrik, On Kosme. Ustelduta dago gure erria. Bizitzeko arrazoiak, bi baizik ez ditugula izan, esango nuke azken urte auetan: deportea eta diru egitea. Zerri eta ezkur jale bihurtu gara. Lotagarrienetako materialismoan jautsi gara; jana, edana, emakumeak.

azpeitia

Jon Etxeberria, Anatsan, Nazabal jauna eta Xabier Arozena

AZPEITIARRAK ARGENTINAN

Herriko Bestaburu hauek lagun eta adiskide zaharrak ezagutzeko eta agurtzeko oso egokiak izan ohi dira. Urtero izaten dugu geure arteko herritarren bat ezagutzeko egokiera. Eta aurtengo zein izango eta hara, Alberto Rafael Nazabal Buenos Airesetik etorri! Aspaldion gure herritar hau, hementxe ikusteko bagenuen gogorik! Eta hara aurtengoan non agertu zaigun hirurogeita bi urte Argentinan igaro ondoren. Bejondaizula Nazabal jauna. Ongi etorria izan zaitezela Azpeitira!

Nazabal jauna, 1913an irten zen Hego Ameriketara gaur lau seme-alaban guraso da. Abuztu honen zazpian beteko ditu 73 Ameriketara urte; baina begiratu batetara berrogeita hamar baino gehiago dituenik ez du agertzen. Hirurogeita bi urte luzetan herbestean bizitu arren, euskara ederra du bere ezpainenetan. Nola mintzatzen zaigulako gero!

Azpeitian ateak zabaldu berri dituen Iraurgi bazkunean gaude gure «amerikaoarekin» elkarriketan. Hementxe bere alboan ahozabalik eta irrika biziz, Nazabalen kontuak entzuten ari gara, Amezua argazkilari trebea, Jon Etxeberria beizamatar gazte argia, Xabier Arozena langile joria eta lerro hauek idazten ari den, delako Anatsan bera. Nazabal jaunak, ezertan hasterako bere sakela ireki eta eskupeko bat eman digu Zeruko Argiarentzat. Guk ezer galtzen hasi orduko, hara beronek esan:

—Poz haundia neukan Z. Argiako norbait ezagutzeko eta batipat zu, gure herriko berriak idazten dizkigu zulako. Han, Buenos Airesen, jende askok irakurtzen du. Z. Argia, pozik irakurri ere!

—Nazabal jauna, Argentinako be-

rriak ematen hasi baino lehenago, galdera bakar bat egin nahi dizut. Hirurogeita bi urtetan zeure herri-tik landara bizitu ondoren, nolakoa iruditu zaizu Azpeitia? Ze sentitu duzu zure bihotzean zeure jaioterriira iritxitzeaz?

—Negarrez lagun maitea, NEGARRERREZ egon naiz ordu luzetan. Loiolak emozio haundi bat egin dit. Baina negar egin dut batez ere, neure lagun azpeitiarrak, Argentinan bizi direnak, eta bizi izan direnak, gaur hemen ikusi ezin ditudalako. Nola ahaztu neri ldefontxo Gurrutxaga bat, eta berau bezala bere jaioterrira etorri gabe beste mundura joanaki! Azpeitia asko hazi da, edertu egin da. Zelailuzea oso epaina arkitu dut, baita Madalena ere; baina Eskustak negargura eman dit. Gure gazte edo haurtzaroan Urola eta Hibiak ederratik amorrai bizi-biziak eramaten genituen. Begira egon naiz, eta txalburu eta ezkalu bat ere ez dut ikusi. Zikindu dira hemengo hibai ederrak.

—Gure azpeitiarra, euskaraz barra-barra mintzatzen ari. Adiskide, Argentinako Euskaldungoaz zerbaiz esan iezaguzu.

—Gutxienean izan ginen. Buenos Airesko Laurak Bat elkarte ezagunean, ikastola bat antolatu dugu, asteko jakineko egunetan, euskaraz ikasteko asmoz; haraxe biltzen gara, zahar eta gazte, injinadore, midiku, langile eta beste. Saninazioz, Aberri egunez eta beste edozein ospakizunetan bi mila euskaldun baino gehiago elkartzen gara. «Euskaltzale» izeneko bazkun bat ere badugu; neu naiz bertako lehendakaria. Elkarte honetan 300 bazkide baino gehiago gara. Beste Batzoki bikain bat ere badugu, Lomasen berau. Eta honelaxe, liburuak, diskoak, aldizkariak eta argitaratuaz,

indartzen eta oinarritzen ari gara Argentinako Euskaldungoa.

—Hango espetxeratuen alde lan asko egiten ari zaretenez gero, zuen Erakundea zer-nolakoa den adieraziko ahal diguzu?

—Ezertaz mintza banadi, honetaz egingo nuke zuzenki. Elkarte hau, honela deitzen da: «Secretariado de Ayuda Cristiana a las Cárceles». 1958an sortu genuen, beronen eragile nagusia Azpiatzar Iñaki apai-za diozue espetxeratuei?

—Era askotara laguntzen saiatzen gara. Hango presuek, erabat jota irteten dute beren zigorraldia bukatu ondoren. Askotxok dokumenta iorik ere ez dute izaten, beste asko noraezean gelditzen dira. Bakoitzari arropak eta hama-bost eguneko bazkari eta afariak ordaintzen dizkiogu. Lantegi bat, lanegin dezan arkitu, osasunez, nolabait lebilenari gaixotxe bat egokitu, beste askori berriz beren etxetara itzultzen lagundu, trena eta gainontzeko laguntzak emanaz.

—Jende askori laguntzen ahal diozue?

—Igazko urtean 1800nen bat bale banatu genituen. Honek, gutxienik, beste hainbeste laguni lagundu genielako esanahi du.

—Era guzietako presoei laguntzen ahal diozue?

—Bai, guk kolore guzietako jendeari laguntzen diogu, era honetan ez dugu batere bidegabekeriarik egin nahi.

—Zuen Elkarte horrek zer laguntza jasotzen du?

—Gure «Secretariadoa», Argentinako gobernuaren lege-babesean dago, badi, han esaten diogun «personalidad jurídica» delakoa. Peronen gobernuak, igazko urtean 60 miloi pixu eman zigun, Fundacion Banco Frances-ek beste miloi bat eta gero, guztion artean, ongile eta arpideen artean, diru asko geureganatzen dugu. Baina, halare, dena behar izaten dugu. Gisa honetako lan batek diru asko eskatzen du.

—Nazabal jauna, azkenik, bukatzeko, Argentinan bizi zarenez gero, eta Abuztuaren 21ean berriro haruntz itzuli behar duzunez, zer deritzazu Euskara Batua izeneko honi?

—Sinets iezadazu, guretzat beharrezkoa da gure Euskara maite honen batasuna; han oso pozik gaude eta eskertzen dugu hemen egiten ari zareten lan bikaina.

Eskerrikasko Nazabal jauna, Zeruko Argiaren izenez ere, eskerrak ematea dagokit.

ANATSAN

mallabia

GAZTERIAK ANTOLATUTAKO JAIK

ABUZTUAREN 9 — 10 — 14 — 15 — 16 eta 17an ANDRA MARIN OMENEZ

ABUZTUAK 9

Gaueko 10etan:

IV EUSKAL GAUA

Abeslariak: Atton Balberde; Gorka Knör.

Dantzariak: Donostiako «Argia» taldea.

Aurkezle: Joxe Mari Iriondo.

ABUZTUAK 10

HAURREN EGUNA

Goizeko 11tan: Haurren beza.

Ondoren: Haurren jolasak: Soka-tira, dantzak, abestiak, Margo sari-eta abar.

Arratsaldeko 5etan: Euskal Pailazoak: Kixki, Mixki eta Kaxkamelon.

Ondoren: Margo sarietako sariak ematea.

Amaitzeko: Txokolate jana, haur guztientzako.

ABUZTUAK 14

Gaueko 10etan: GAU JOLAS ZORAGARRIA, «Egan» taldearekin.

ABUZTUAK 15

Goizeko 11tan: Meza nagusia.

Ondoren: Markiñako «Zerutxu» eta Mallabiko «Gazte alaiak» dantza taldeen ekinaldia.

Ordu 1etan: V Idaz lehiaketako sariak banatzea.

Arratsaldeko 6tan: VI «Erreglak» aurreku txapelketa.

Sariak:

1.—2.000 pta. eta Garai saria

2.—1.000 pta.

3.—750 pta.

4.—500 pta.

Ondoren: Erromeria «Egan» taldearekin.

Gaueko 10etan: Urrietako «Buruntza» antzerki taldeak «BURUNTZA AZPIAN EDO DANA ANKAZ GORAKO LURRALDEA» aurkeztuko du.

Ondoren: «Egan» taldearekin, erromeri alai.

ABUZTUAK 16

Goizeko 11tan: Meza.

Ondoren: Ermuko «Kimetz» dantza taldearen ekinaldia.

12etan: BIZKAIKO BERTSOLARI GAZTEEN TXAPELKETA (sei aukeratuko dira arratsalderako).

Arratsaldeko 5etan: Bertso txapelketaren azken saioa:

Sariak:

1.—8.000 pta. eta Txapela.

2.—6.000 pta.

3.—5.000 pta.

4.—4.000 pta.

5.—3.000 pta.

6.—2.000 pta.

Iluntzean eta gauean: «Egan» taldearekin, Erromeri alai.

ABUZTUAK 17

BASERRITARREN EGUNA

Goizeko 11,30etan: Herri meza.

Ondoren: Trikitilarien ekinaldia:

Zendoia — Landakanda

Epelde — Egurrola

Arratsaldean: TXIKITOREN OMENALDIA

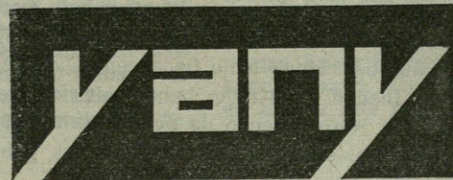
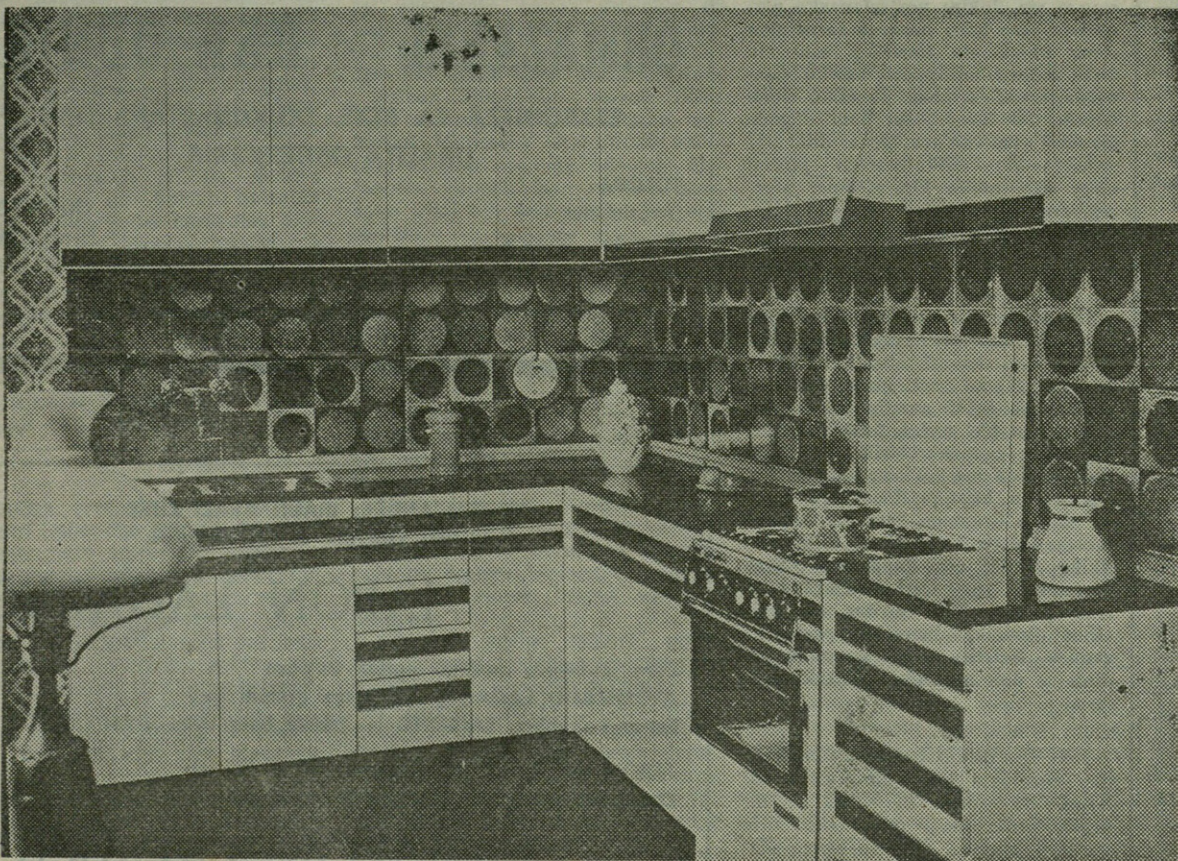
5,30etan: Ikusgarritzko jaialdia:

—Bertsolariak.

—Harri jasotzaileak.

—Aizkolariak.

Ondoren: Trikitilarien eta Egan taldearekin Erromeri alai, eta aurtengo jaien amaiera.

SUKALDEKO MUEBLEAK

EDERRAK BEZAIN EGOKIAK

FELIX ETXABE, S.L.

Urrutizkiña: 891754

ZALDIBIA (Guip.)

markina

Markinako albisteak idazten dituen irukote au, udaldian sakabanatua izan da.

Juan Bizente Gallastegi, apaiza de-
nez, tokiz aldatua izan da. Alde egin
deusku, ba, Markina eta Etxebarri-
ko kanpandorre ondok. Onez ge-
ro, Elorrioko abia barria berotzen
asia dogu. Elorrioren ere erdel aize
gogorra ei dabil aspaldion. Beraz ez
da izango, alde orretatik, ain erreza
ango lana. Baiña Juanitek jakingo
dau, emeki-emeki aize orreek beste
alde baterantz aldatzen. Orretan da
bera izan ere mutilla! Lan onuraga-
rria eta egotaldi zoriontsua opa deu-
tzue, Juanito, Markinako zure lagu-
nak!

Jose Antonio Oregi, barriz, bere
bizitzako udaldirik goxoen eta ez-
titsuen igaroten ari izango da, ez-
konbarri denez, Begoña bere emaz-
te eta ikastetxeak andereño fiñaren
ondoa. Zorionak! Eta irugarren au
geratzen da emen, konpromiso barik,
Z.A.Ra barriak idazteko.

Albisteak emoterakoan, jaiak an
eta emen direnez, nondik asi ere ez
dakigu. Albiste batzuk zaar sama-
rrak gertatuko dira. Baiña S. Pedro
eguneko jaialdi ederra ezin aipatu
barik itzi. Markinako ume eta gura-
soek, kale eta erri zuloetatik urrin
ospatu nai izan eben jai au: Urre-
garai mendian. "BASERRIKO
TRESNAK" izeneko leiaketaren sa-
ri banatzea zen, eta oitura dogunez,
egun guztiko euskal jai eder bat
eratu zen mendian. Euskal jai ikus-
garria! jolasak, dantzak, abestiak...
danetik izan genduan Urregarai-
koei. Zorionak Mertxe Iruguen-
pagate, Jasone Aretxabaleta eta Ri-
kardo Pagalday irabazleei eta lei-
aketan esku artu daben guztiei, baita
jai onen antolatzaile izan diren ZE-
RUTXU Alkartekoei ere! Alkartea
au, euskal bizitzaren aurrelari eta
eragile dogu Markinan. Eta oso on-
do ari da lanean. Aurrera beti!

Jaiak buruz ari garenez, oraindik
badogu esatekorik gai onetaz.

KARMEN JAIK

Ez goaz, orain, jaiak zelan ospatu
ditugun zeatz-zeatz esatera. Aurreko
urteetan beti gertatzen zen arri-gi-
roaren aurkako zerbait. Erriko alkar-
teei ez jakela jaiak eratzen itzi. Goi-
tik beerako jaiak zirela. Atzerri ku-
tsuz beterik zirela... Ez dakit nik
zenbat gauza! Orrela, erriarrak, jaiak
uts emon bearrean aurkitzen ziren.
"Universidad" delako pelota toki
orretan izaten ziren pelota partiduz
landa, ez zen ganorazko euskal gau-
zarik eratzen.

Aurten, zorionez, aizeak aldatu
dira, eta gure alderantz aldatu ere.
Jai politikak izan ditugu. Politenak eta
ondoan eratuak ala ere, Umeen egu-
na eta Zaarren eguna. Orain dela ur-
te bi sortu zen Txistulari eskola,
bere frutuak emoten asia dogu. Ume-
en egunean, eurek girotu eben jaiak
kalejira alaietan. "Universidade"
orretan dabilten gaztekoen jasa eta
sasoi neurtzeko aukera ere izan
genduan. Onen ondoren, abesti, ipuin
edo dantza leiaketa umeentzat. Ume
asko azaldu dira mikrofonoen aurre-
ra eta oso txalotua izan dira. Arra-
tsaldean ume-jolasak zelaian. Arra-
tsaldeko 7tan asita, KIXKI, MIXKI
ta KAXKAMELON euskal Paila-
soak. Azkenez ume guztiei kame-
loak emonaz amaitu zan jaiak.

Zaarren omenez, euskal jai bat
eratu zen bertsolari, txistulari, dan-
tzari eta albokariz. Dana oso ondo
prestaturik. Akatsik ateratekotan, to-
kiarena aipatuko neuke. Bertsolariak
ere bota zituen zirika bat baiña
geiago. Entzun bai egiten zen, alfa-
bozak eta ondo jarriak zirelako, bai-
ña ikusi ez zen ikusten bear denez.
Eta ez da Markinak orretarako to-

kirik ez daukalako, toki orreen in-
guru beste interes batzuek agintzen
ebelako baiña. An egoan pelota toki
ederra, baiña arratsaldean partiduak
eta zikintzearen bildurra edo...

Geiago oraindik jaiak buruz:
Uztadaren 27an UMEEN LEE-
NENGO EUSKAL JAIA ospatu zen
Markinan. Inoiz Euskal Jai ederrik
ikusi badogu, au izan da ederrene-
tarikoa. Meza, bertsoz jantzia eta
orrelako jai batera ondo egokitua.
Onela emon eutsen ongi etorria Mar-
kinako ume batek kanpotik etorri-
takoei:

Euskal Jai onek lagun asko gaur
onuntz zaitue ekarri,
pozez beterik gagoz, ikusiz
emen ainbat lagun barri.
Euskal umeok ez dogu izango
gaur lako aukera sarri;
Markinako partez danoi
biotzez ONGI ETORRI!

Burdi apain ikusgarri bat atera
dabe Zerutxu alkartekoei. Albiste
onek idazten ari denak, ondo daki
zenbat ordu emon dituen au aton-
tzen ibilli direnak. Arretxinagako Mi-
kel Deunaren irudia atera nai izan
dabe. Eta urten ere oso egoki urten
deute. Arkaitzak ere benetakoak zi-
rudien. Burdi apain onek, polito gi-
rotu eban kalejira. Bederatzi dantza
talde izan dira kalejiran. Askoren
iritzi, kalejira au izan da egun guz-
tiko zatirik politena. Gero, talde
guztien dantza saioa erriko zelaian,
zelai guztia jendez inguruturik ego-
la. Arratsaldean, erriko kale eta au-
zuneetan zear banatu ziren taldeak.
Eta zelaira jo eben barriro. An, tal-
deetako arduradun eta nai eben mu-
til guztiek urten eben erdira aurre-
kurako. Azkenez, orogarriak emon
eta AGUR JAUNAK abestuz amai-
tu zen jaiak. Danak merezi dabe gure
txalorik beroena, baiña inor izenda-
tzekotan, mikrotik ain lan ederra
egin eban Inaki Irigoien izendatuko
neuke, eta jakina, jai onen eratzaile
leak aaztu barik. Zorionak guztiei!
Eurei esker, Markinak euskal girorik
jatorrena czagutu eban igandean.
Egun ori ez da ain errez aaztuko
Markinan.

Kolonietako arduradunak, badiar-
due gauza guztiak prestatzen, orre-
tarako batzarrak egiten eta abar.
Santiago egunez, egun guztiko men-
dira urteera bat izan eben udalekuan
izango diren ume guztiekin. Piska
bat girotzeko, eta ume ta begiraleen
arteon konfiantza sortzeko bide ego-
ki-egokia orixe.

Umeen gurasoei er, batzar bat
gin dabe azken zertzeladak eraba-
kitzeko. Udalekua, aurtien ere, igaz-
ko toki bera izango da: Logroño-ko
Puente Madre errikoa. Abustuaren
leenengotik Andra Mari egunera ar-
te, an izango dira Markina eta in-
guruko umeak. Egotaldi onuragarri
eta zoriontsua opa deutsegu ume eta
begiraleei.

Umeek buruz ari garenez, Marki-
na ta inguruetako umeek uztaila-
ren 29an izan dabe "KILI-KILI"ren
ibilialdia. Elgoibar, Azkoitia, ta Az-
peitiatik Aralar mendirantz jo eben
Gero Irurzun, Etxegarate, Beasain,
Urretxoa, Bergara eta Elorriotik
itzultzeko. Urretxoan Iparragirre
agurtu eben, aren irudi aurrean GER-
NIKAKO ARBOLA abestuz. Ar-
duradun batek, itzaldi txiki bat egin
eutsen Iparragirre nor izan zen ume-
ei azalduaz. Plazan egoan jendeak
ere, eurenkin batera abestu eban kan-
tu ospetsu ori. Ibilialdi pozgarri bat
izan dabe. Ondo merezia ala ere!

Guraso batzuen iritziz, KILI-KILI
umekeri bat da. Baiña orretan, oso
oker dagoz, KILI-KILI umeentzako
sortutako kultura erakunde bat da,
baiña inondik ere ez umekeri bat;
izenak eta itxurak agertzen dauana
baiña askoz ere sakonagoa da. Eus-
kal kulturaren eragilerik bizieneta-
rikoa umeen artean. Beraz, badaki-
zue, gurasok: Lagundu, aalbait go-
gotsuen "KILI-KILI"ri!

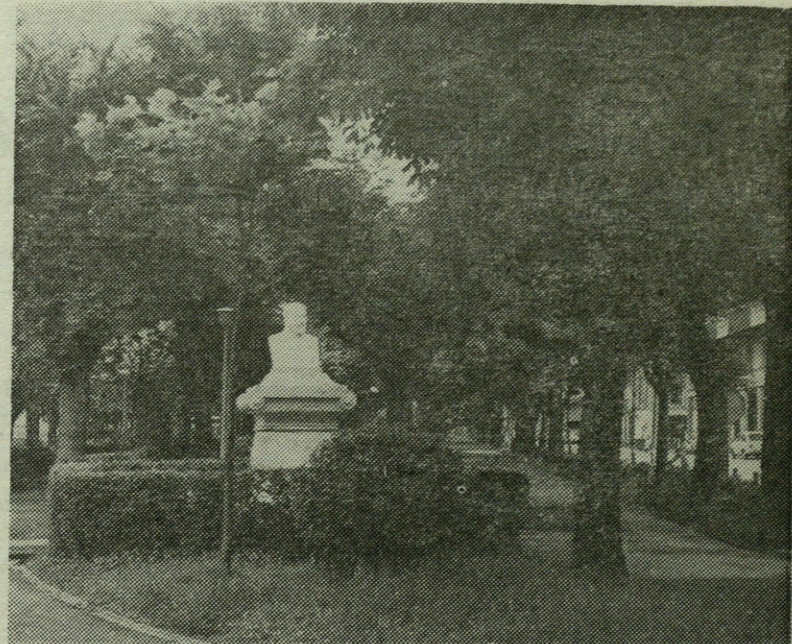
Baraiazarra Luis

ENE DEBA POLITA

Ezagutzen duenak ez du ezetzik
esango. Sortaldetik sartaldera itsa-
sora irikia. Mendi orlegiak inguruan
urbil, eta auen babesean, itsas-ega-
lean jarria. Gauza on asko ditu De-
bak: erri batua, laua, ondartza la-
saia, ibiltoki zoragarriak itsas-ertzean
eta barrurantz zuaiztirik ederreneta-
koa. Orain arte bertan arrapatu izan
diren angulek ospeaundia eman zio-
ten ibaia...

Eliza, gutxi bezelakoa ederrez; go-
rape edo klaustroa oso bikaina bere
artelan berdingabeagatik. Jose Zorri-
lla espaniatar olerkari ospetsuak De-
bari eskeini zion olerki ospetsuan,
klaustroa aipatuaz, beste goragarri
askoren artean, esaten du: Cuadrila-
tero ojival —no he visto cosa igual—
en cartuja ni catedral. Jakingo zuen
Zorrillak zer esaten zuan.

Erriek bereak dituzten edertasunak
gordetzeko, bearrekoak dituzte agin-
tari jakintsuak. Baita aurrerapenean
bultzatzeko ere. Debak, zorionez, ba-
du au ere: Joakin Aperribai alkate
jauna. Gure alkateak, gutxi bezala
jarri du bere ardura eta aalegiña
erriaren alde, erria jasoaz eta ede-
rragotuz. Ezin utziko det aipatu ga-
be, beste gauza askoren artean "Ju-
bilatuentzat" antolatu duen etxe edo
batu-leku ederra. Etxe ontan gizon
naiz emakumeak, urtetan aurrera di-
joan guziak du non elkartu ederra,
lore-baratza ikuskarri, frontoe, joku-
rako areto telebista eta guzti; Neguan
berogarri ederra eta eguzki epela ar-
tzeko lekua. Guzti au erriaren er-
dian, egoki-egoki. Ez det aitzu bear
Gazteen ikasbideak errazten eta obe-

tzen egin duen guzia ez det aaztu
nai. Guzi onekin batera Aperribai
jauna, pake gizona degu, guztiekin
berdina.

Baiña ez da naikoa alkate jaunak
alegiñak ipintzea erria eder agertu
dedin, guzion atsegingarri, geuk ere,
bakoitzak gure aldetik ere, alegindu
bear degu; ta au, ez diot errikoentzat
bakarrik, baita orain udan, itxasoan
bustialdi gozoak artu, eguzkitan bel-
tzarandu, ta kresalez osasuntzera
igande ta jaietan inguruetatik etorten
diran jendetza izugarri ere: Etor-
ten zeratenean ondartza ta ibiltokiak
garbiaren garbiz zoragarri arkitzen
dezute, ta zeuen errietara joateko
aldegiten dezutenean, bazter guziak

TENE MUJKA

ZERUKO ARGIA
SALTZEN DA:

ELGOIBAR

M. Gorostiza

EIBAR

Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amaná
Uraul
Urizar
Siglo XX

deba

EUSKAL SAILA

Urte bete osoa joan zaigu; hurrengoa berehala dugu eskutartean. Ur-
tean zehar gertatutakoa aztertzea bidezkoa dela uste dugu. Besteak beste,
euskal saila jorratzerakoan, aitzurra guk astindu beharko dugu; horrela
bakarrik jaso ditzakegu laguntzak.

Jaiak berri bat heldu zaigu aurten euskal sailatara: «Goaz» antzerki
taldea. Antzerki bat besterik ez digute eskaini, baina hoiak egindako lana
txalogarria da benetan. Batetik, harrera on bat izan duelako eta antzerki
lana, askok behintzat, lehen aldiz egin duelako bestetik. Deban, espe-
ktakuloak euskaraz ematea guztiz txalogarria da. Ea ba, beste bat laster
antolatzen diguten.

Udaletxeko biblioteca erabat berritu da aurtengo neguan. Lekua apain
eta txukun utzi dute; liburu berri mordoxka bat ere bai. Euskal liburuen
zerrenda eder batez hornitua izango da laster; lehendik ere alor hau ez
zegoen erabat baztertuta; euskarazko libururik, zaharrik bezain interes-
garriak bazen. Etxean libururik ez eta euskaraz irakurri nahi duenak, ba-
daki nora jo.

Alfabetatze taldeak, seigarren urtez, eskolak antolatu ditu. Euskal-
tzaindia, Asoziazio eta Ikastolaren laguntzarekin antolatuak izan dira. Sail
honetan lehenengo aldiz eskolak eman dituzten guztiei ongi etorria eman
nahi nieke eta ikastolako maisu eta andereñoek bereziki. Halere, eskola
hauen antolaketa gertatzen diren hutsune eta hutssegiteak zuzendu behar-
ko dira.

Hitzaldi gutti izan dugu, aurten, Deban. Hitzaldiak, bere muga eta
guzi, oso lagungarriak gertatzen dira gure buruak argitzeko. Heziketa,
euskal historia eta kultur sailak ezagutzeko bederen zaindu behar den ze-
regina dugu; ikastolako guraso eta jende nagusiarentzat batez ere.

Euskal aste bat noizko? Betiko leloa, behin eta berriz aipatu nahi nu-
ke; hori, erakundeen faltaz ez dela gertatzen; nor antolatu, badugu De-
ban. Ea ba, guziok batean eratzen dugun zerbait, nahiz eta haize guziak
bareak ez izan.

Oinarriko hezieren «lenguas vernaculas» delakoa aipatzen duen lege
berria atera da aurten; hori dela eta euskarazko klaseen beharra izango
dugu eskola ofizialetan; arazo honek seriozki aztertzea merezi duela iru-
ditzen zait. Eskoletako zuzendarien harrera ona ezagutuaz, laguntza guk
geuk eskaini beharko diegu.

Aipamen berezi bat egin gabe ez nuke bukatu nahi. Euskaltzaindiak
laguntzaile izendatu berriak ditu, 19. garren mendean jaiotako hiru idazle;
emakumeak hirurak: Beroiek merezi duten esker ona ofizialki azaldu da,
bide batez, emakume idazleak sortzeko bide egiñez. Horietako bat, hain
zuzen, debarra dugu; guziok ezagutzen dugun «Tene». Aspaldidanik eta
gaurdaino lanik franko egin duen idazlea. Berak, euskara landu, sendotu
eta hedatzeko egin duen lan guzia, debarrontzat eredu bizi bat gerta da-
dila.

ARRANO

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrutizkifia: 41 77 51 - Etxekoa: 42 27 00 - DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkifia: 421869 - 427726

Iparragirre, 8 - DONOSTIA

JEAN LOUIS DAVANT

✻ Euskara Euskaldunek dugu salbatuko

✻ Ekonomiaz gauza esan daiteke

Guillaume Eppherre zenak Euskaltzaindian utzitako lekurako Jean Louis Davant izen-datu zen. Hori del aeta astindu gogorra eman nahi izan zion norbaitek. Halere zutik geratu zen Davant-en jatorrasuna.

HERRIA astekariaren irakurleentzat mintzatu da oraindik orain. Z. Argiaren irakurleei ez diela, hor agertuak, gaitzik egingo uste dugu. Ipar aldeko euskaldunak ezagutzea on zaigu.

Zoritxarrez, zenbait hitz aldatu beharrean eta zenbait lerro kendu beharrean aurkitzen gara. Barka biezagute irakurleek eta Davant-ek.

—Nun da xuxen zure sortetxea? Eta zer dira zure etxe-koak?

—Ziberoko Urrustoi-Larrabilen dago ene sortetxea, etxondoa: Zabalaenia. Laborari-artzainak dira ene aitamak, bai eta anaia gehiena bere lagunarekin, hots «Zabalain» familiakoak.

—Zure eskolak nun egin dituzu? Eza ote osoki frantsesez?

—Herriko eskolan ibili naiz sei urtez, gero beste hainbestez Mauleko kolegio liburuan. Bigarren batxilerra Uztartitzekoan egin nuen. Laborantzako injinergoa Angers-eko Unibersitate katolikoan. Horik guziak frantsesez, bistan da. Baina Urrustoiak katixima euskaraz genuen denbora hartan; eta Mauleko kolegioan astean ordu bat euskaraz hartzen ginen, tenorez kanpo, aita Charritton gaztearekin. Ate bat ireki ziguten hor ikasiek.

—Nun bildu duzu zeure euskal kotsua?

—Errotik euskalduna da sendimenduz ene familia. Baina herri-ritik urrun, Frantzia behere hortan nintzen gehienik ohartu gure izaite eta nortasun bereziak. Hortan lagundu ninduten, ustea-bean, hango lagunek: denbora batez, hurak bezala frantsesa izan nahi nukeen, Euskalduna geldituz bizkitartean. Baina berek, ene berezitasunaz parreginez zala, berezia nintzela erakutsi zidaten.

Ber denboran, Euskal-Herriaz liburu batzu irakurri nituen eskolako liburutegian: horietan gure nazionearen aurpegia hobeki ezagutu nuen, historia bat bagenuela ikusi nuen...

—Zer eta nork lagundu zaituzte?

—Euskaldun Gazterian aurkitu nuen, duela 15-20 urte, euskal sendimendu azkar bat, nahiz ideien aldetik ez zen oraino abertzalegoan argi eta garbi finkatua. Gero 27 hilabetez Algerian soldadu egon nintzen (58-60) beste asko bezala: horrek ene sendimenduak azkartu zituen, eta begiak ireki.

Gu ere kolonizatuak bezala girela ohartu nintzen, gure nortasunean ukatuak, nahiz Algerianoak baino aberatsago garen, eta ber denboran Europear xuriak izanez, hobeki tratatuak. Itzuli nintzelarik, sortzen ari zen Enbata kazeta: hortan aurkitu nuen abertzaletasun garbi bat, ongi finkatua.

—Zure biziko laguna euskal-

duna egin zenuen. Zu bezala euskalduna naski!

—Euskalduna hautatu nuen emaztea. Amikuztarra da, etxetiar alaba, zortzi haurretarik bigarrena. Zazpi urtez sehi edo neskame egona da Parisen. Euskal-Etxearen eraikitzean parte hartu zuen: erospena beste gazte batekin zintatu zuen (gaur etxe horren buruzagi den Domecq, Hazpandar semearekin). Aita gazterik galdu zuen ene lagunak. Bizitzan ikasia da... Gero Euskaldun-Gazterian idazkari (segretario) bezala ari izan da eta han genituen ezagutzak egin. Bi alaba ditugu.

—Hots! Familia euskaldun baten ohantzea. Zuen bi alabak, ikastolan hasirik, giro onean haizak izanen dituzue.

—Euskaraz ari gara familian, bistan da. Baina ez da zenbaitzuek —eta bereziki jaun erroto batzuek— uste luketen bezain erraz: haurteri beti gerla egin behar zaie, nahiz ikastolan ibiliak diren, zeren orotan erdara hutsa dario. Beraz diogu euskararen salbatzeko, ez dela aski familia.

Denetan behar du bere lekua euskarak: eskolan, kazetetan, radioan, telebistan, administrazioan, elizan, katiximan... Hori ukatzen dutenek, haurrik ez dute, edo zertaz ari diren ez dakite. Mementoan beharrik hor dugu ikastola.

—Zure euskaldungoa ez da, naski, literaturan gelditzen.

—Politikatik pasatzen da, nahi ala ez, euskararen geroa, gainerateko guziena bezala. Euskara lagundu behar du gobernuak: hasteko, frantsesaren pare sartu behar luke eskolan eta guzietan. Baina holakorik egiten ahal ote du euskalduna ez den gobernu batek? Duda dut. Orain arte zer egin du?

Beharrezkoa balin bada politika euskaltzale bat, aski ote da? Segurki, frantses (eta espainol) gobernuak euskararen alde heretsa dezagun. Baina atera bide osorik ez da ikusten alde hortarik. Azken finean, euskara Euskaldunek dugu salbatuko, guhauk eskuetan hartuz. Ekonomiaz edo bizipideaz gauza bera esan daiteke. Politika abertzale bat behar dugu, euskal botere baten erdiesteko.

Hortakotz Enbata ari izan naiz 13 urtez, eta orain Herriko Alderdi Sozialistan (H.A.S.-en) nago. Azken hau sozial edo gizarte mailan hobeki finkatua da:

laborari gaztetan eta langilerian du konfiantza.

—Politika hori ez delarik denen gustukoa, ez dautzua kalte ekartzen eta traba egiten?

—Denen gustukoa litekeen politikarik ez da. Baina duela 10 urte, zakarkeria bat bezala ikusia zen euskaldungoa, gaztetan arrakasta izpirik ez zuen... 20 urte barne hil beharra zela zioten Baionako jaun batzuek! Gaurko gazterian den sua ikus bezate... Su hori abertzalegoak du piztu.

Abertzale honi traba ekartzen dakonetz euskal politikak: bai frango. Luzeegi liteke kondatzea. Baina ikus dezagun bestaldeko haurrideek zer pairatzen duten, bereziki egun hautan... Bizia osorik emaiten dute heiek. Guk, orainokoa, biziaren parte bat. Beraz ez dugu negarrik egin behar.

—Bainan zure ideiak “alderdi” batean ezarriz eta biharko Euskal Herriari pentsatuz, zer daukazu lehen: “alderdia” ala Euskal Herria?

—Alderdia baino lehen Euskal Herria eta Euskal Herria baino lehen Euskaldunak... Euskaldunen zerbitzuko tresna bat da Euskal Herria, eta bien esku makilak zaizkit Alderdiak: H.A.S. eta besteak. Hargatik, uste dut langileriaaren eskuetan dela euskaldungoaren geroa: langileak baitira gaurko Euskaldun gehienak.

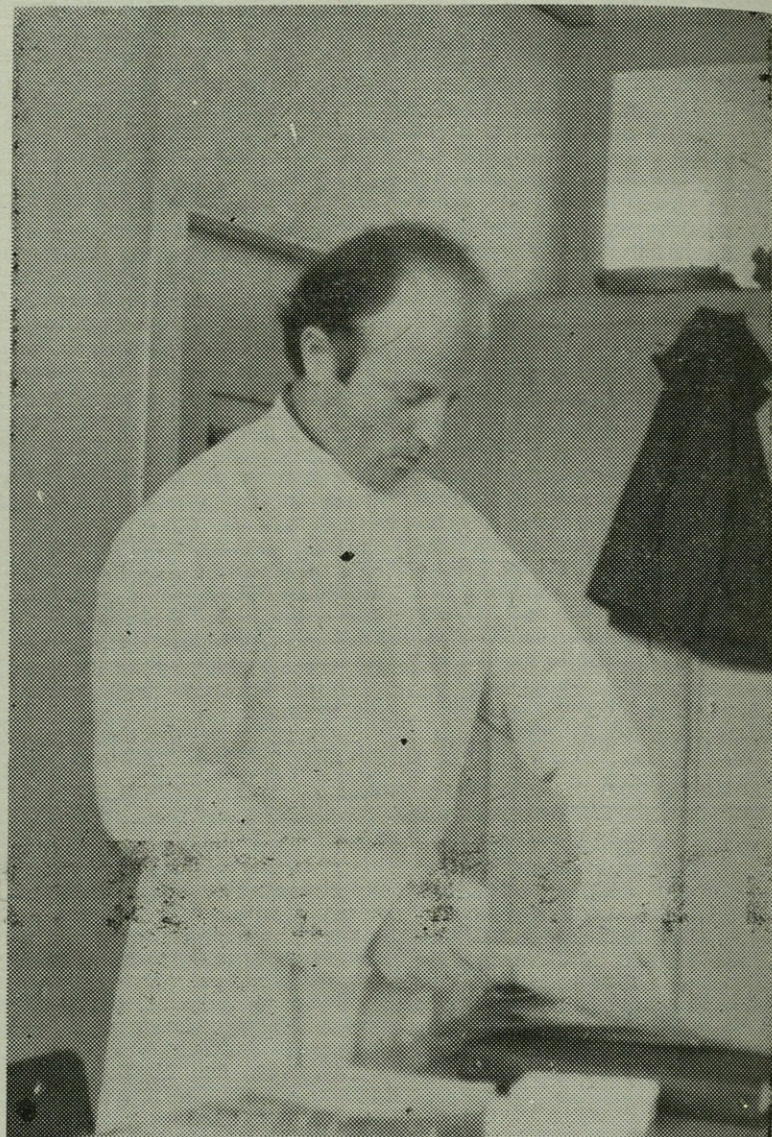
—Zure girixtino sendimenduak ere ez baitituzu gordezten, zer da zuretzat Eliza?

—Kristoren segitzaile garen mugimendua da, guretzat, Eliza. Ez da agintzeko egina, baina gisa batera edo bestera pobre esta behardun direnen zerbitzuko. Buruz beheiti joaiten ari da azken mende hautako ur-gulu haundi hura.

Baina ber denboran, mundu pagano batean gaude berriz edo beti, lehenbiziko giristinoen denboran bezalaxe. Heien izpiritu kartsu, maitakor eta umila behar genuke, munduaren arraberritze-ko barnetik, eta ez gainetik.

—Eliza horri eman diozu zure denboratik eta garretik, laiko bezala naski?

—Bai. Enbata bezain beste denbora —eta bereziki igande frango— eman diogu emazteak eta nik C.M.R. edo Herri-Ekintza izeneko Eliza-mugimenduari. Zazpi urtez horren buru egonak

gara (1962-1969) ipar Euskal-Herriko. Orain horren kide eta laguntzailetarik gara.

Bestalde haur batzuei astean behin katixima egiten die emazteak: hortan euskaraz ari den bakarra da Hazparne guzian!

Kristau izaiteaz ahalgerik ez dugu, bistan da: bestenaz ez luke balio.

—Nola da zuentzat esan hau: euskaldun fededun?

—Euskaldun eta Fededun: bi gauza berexiak dira horik, nahiz azken mende hautan usu elgarri lotuak ikusten ditugun. Aitzine-tik luzaz pagano egonak dira Euskaldunak. Gaur berriz, sines-te gabeko Euskaldun onak badira: behar bada kristauetan baino gehiago, eta frangotan kartsuagoak. Gu, bizkitartean, euskaldun eta fededun gara ber denboran.

Konprenitzen ez duguna: giristino askoren epeltasuna, eta ez bakarrik euskaldungoari dagokionez. Sozial kunden berdina da. Liburu sailduak ere dio: «Epelak goiti botatzen ditut». Gizonaren eskubideen alde jokatu behar luke, nehorik baino gehiago, kristau batek. Ezin ukatuzkoak dira populuen dretxoak eta gure kasuan —Euskal-Herriaz ari garenaz geroz— Euskaldunen zuzenak. Nolz bazter utz ditza-

kegu giristinoek, izan gaiten Euskaldun ala Frantses?

—Nola ikusten duzu zuk zure (akademiko) euskaltzain lana?

—Oraino ez dakit xeheki. Hilabeteko biltzarrek Donostian egiten dira. Joaitetik baztertu nau, orain arte, kolejioko lanak. Gainera, memento hortan hobe dut naski mugaren ez pasatzea... Baina jabalduko da noizbait aroa... Multzoan lan egitera usatua naiz, talde batean behar den diziplinari —demokraziaren araberako diziplinari— ohitua. Euskara Batua alde eta euskararen arraberritzean aitzina ari gogo dut. Sail horietan, Ziberotarra naizela ez dut ahantziko: funtsean, hortako izendatua naiz. Gainera, Euskaltzaindian sartzea ez da ohorezko medaila bat: jakitatezko lan bat egin behar da han.

HERRIAK

